

VATT-KESKUSTELUALOITTEITA
VATT DISCUSSION PAPERS

271

SAKSAN
VEROUUDISTUS
2001

Seppo Kari
Outi Kröger
Hanna With

ISBN 951-561-401-5

ISSN 0788-5016

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Government Institute for Economic Research

Hämeentie 3, 00530 Helsinki, Finland

Email: etunimi.sukunimi@vatt.fi

Oy Nord Print Ab

Helsinki, huhtikuu 2002

KARI SEPPO, KRÖGER OUTI JA WITH HANNA: SAKSAN VERO-UUDISTUS 2001. Helsinki, VATT, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Government Institute for Economic Research, 2001, (C, ISSN 0788-5016, No 271). ISBN 951-561-401-5.

Tiivistelmä: Saksan vuosia 2001-2005 koskevan verouudistuksen tavoitteena on Saksan kilpailukyvyn lisääminen. Verouudistuksen tärkeimmät elementit ovat verokantojen lasku, luopuminen yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä ja siirtyminen puolitulojärjestelmään. Lisäksi yhteisöjen kaikki osingot ja osakkeiden myyntivoitot tulevat verovapaiksi. Uudistus ei kuitenkaan yksiselitteisesti lisää investointeja eikä paranna Saksan houkuttelevuutta yritystoiminnan sijaintipaikkana. Se saattaa jopa nostaa pienten ja keskisuurten yritysten pääomakustannusta, joskin perheyriyten kohdalla pääomakustannus laskee. Poistaessaan rajan ylittävien investointien verotuksellisia pidäkkeitä uudistus tekee yritysten ja kotitalouksien investoinnit ulkomaille entistä edullisemmiksi. Tällä voi olla osaltaan kielteinen vaikutus kotimaisiin investointeihin. Ulkomailta Saksaan tehtävien investointien keskimääräinen veroaste alenee, mutta jää edelleen selvästi korkeammaksi kuin useimmissa kilpailijamaissa. Sen sijaan holdingyhtiöille Saksasta tulee verotuksellisesti edullinen.

Asiasanat: Saksa, verouudistus, verotus

KARI SEPPO, KRÖGER OUTI JA WITH HANNA: SAKSAN VERO-UUDISTUS 2001. Helsinki, VATT, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Government Institute for Economic Research, 2001, (C, ISSN 0788-5016, No 271). ISBN-951-561-401-5.

Abstract: The ongoing German tax reform (2001-2005) aims to enhance the competitiveness. The tax rates are cut, the imputation system is abandoned and replaced with a half-income system. All dividends and capital gains from shares become tax exempt for incorporated firms. The tax reform doesn't inevitably increase domestic investments neither make Germany a better location for inbound investments. Instead, it might even raise the capital cost of small and medium sized German enterprises, even though in family companies the capital cost might fall. The outbound investments from corporate and household sector tend to be more favourable when tax obstacles from cross-boarder investments disappear. The effective average tax rate of inbound investments decreases but is still higher than in most other countries. Anyhow, the holding companies face now a very advantageous tax treatment in Germany.

Key words: Germany, tax reform, taxation

Yhteenveto

Saksan liittoneuvosto hyväksyi 14.7.2000 merkittävän, vuosille 2001-2005 ajoittuvan verouudistuksen. Verouudistuksen tärkeimmät elementit ovat verokantojen ja -asteikkojen alentaminen, osinkoverojärjestelmän ja myyntivoiton verotuksen muuttaminen sekä poistosäännösten kiristäminen.

Verouudistuksessa tuloveroasteikkoja huojennetaan kauttaaltaan, eniten kuitenkin ylimmillä tulotasoilla. Myös yhteisöverokantaa alennetaan ja samalla luovutaan yhteisöveron kaksikantajärjestelmästä. Jaettuja ja jakamattomia voittoja verotetaan vuodesta 2001 alkaen yhtenäisellä 25 prosentin verokannalla. Kun yritysten maksamat alueellinen liikevero ja solidaarisuusmaksu otetaan huomioon, yhteisöjen veroaste asettuu 40 prosentin tuntumaan.

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovutaan ja se korvataan ns. puolitulojärjestelmällä. Yhtenä perusteena muutokselle pidettiin sitä, että järjestelmän arvioitiin syrjivän ulkomaisia sijoittajia. Uudessa järjestelmässä sekä yritys että osakas maksavat jaetusta voitosta veroa, mutta yksityishenkilöiden osinkotuloista vain puolet luetaan verotettavaan tuloon. Puolitulojärjestelmä ulotetaan koskemaan myös yksityishenkilöiden ulkomaisia osinkoja. Ketjuverotuksen estämiseksi yhteisöjen saamat kotimaiset osinkotulot tulevat kokonaan verovapaiksi. Verovapaus ulotetaan koskemaan myös ulkomaisia osinkoja.

Myyntivoiton verotus yhdenmukaistetaan puolitulojärjestelmän kanssa, jolloin vain puolet osakkeiden myyntivoitosta on yksityishenkilölle veronalaista tuloa. Myyntivoittoa verotetaan kahdessa tapauksessa: kun osakkeet on omistettu alle vuoden ajan, ja kun osakkaalla on merkittävä, vähintään yhden prosentin – aiemmin 10 prosentin – omistusosuus yrityksessä. Yhteisöjen saamat osakkeiden myyntivoitot tulevat kokonaan verovapaiksi.

Lisääkö uudistus sitten kotimaisten yritysten kilpailukykyä ja houkutteleeko se uusia investointeja Saksaan? Uudistus näyttäisi nostavan eräissä tapauksissa kotimaisten investointien pääomakustannusta, mikä hillitsee investointeja. Erityisesti näin on noteeraamattomien saksalaisten yritysten kohdalla, joiden marginaalisijoittaja on kotimainen henkilö. Sen sijaan perheyriyksissä pääomakustannus laskee myyntivoittoverotuksen keventymisen seurauksena. Pääomakustannusta nostaa mm. poistosäännösten kiristyminen ja yhteisöverokannan laskusta johtuva vähennyksistä saatavan veroedun pieneneminen.

Toisaalta investoinnin keskimääräisen efektiivisen veroasteen aleneminen viittaisi saksalaisten yritysten kilpailukykyyn paranemiseen. Uudistus laajentaa yhteisöjen saamien osinkotulojen verovapauden kaikkiin ulkomaisiin, myös verokeidasmaista saatuihin osinkoihin. Tämä kannustaa saksalaisia yrityksiä investoimaan ulkomaille.

Saksan korkean yhteisöverokannan huomattava alentaminen on tervetullut ulkomaalaisille investoijille. Toisaalta käyttöomaisuuden poistomahdollisuuksien kiristäminen vie osan verohyödyistä. Investoinnin keskimääräisellä efektiivisellä veroasteella mitattuna (EATR) Saksa jää edelleen kireän verotuksen maaksi.

Holdingsyhtiöiden sijaintipaikkana Saksasta tulee houkutteleva, koska niiden tuloihin kohdistuu periaatteessa vain muiden maiden verotus. Holdingsyhtiön ulkomailta saamat osingot ovat verovapaita, ja myös yrityksen myyntivoitto on verovapaa ilman omistusosuusrajoitetta. Huomattavia veroetuja saadaan myös ulkomaisiin verovapaisiin osinkoihin liittyvien tulonhankkimiskulujen vähentämisestä.

Verouudistus ei lisännyt Saksan verojärjestelmän neutraalisuutta. Uudistuksessa pyrittiin tietoisesti suosimaan voittojen jättämistä yritykseen osingonjaon sijasta. Pidätetyt voitot olivat jo aiemmin edullisemmassa asemassa kuin muut rahoitusmuodot, ja nyt niiden käyttäminen tulee vieläkin edullisemmaksi. Tämä lukkiuttaa pääomia tehostamaan käyttöön. Toisaalta yhteisöjen saama osakkeiden myyntivoittojen täysi verovapaus auttaa purkamaan yritysten ristiinomistuksia ja kohdentamaan sijoituksia tehokkaammin joko Saksaan tai ulkomaille.

Verouudistuksessa ei myöskään ratkaistu yritysmuotoneutraalisuuden ongelmaa. Suurilla tulostasoilla ei-osakeyhtiömuotoisten¹ yritysten veroaste jää vielä korkeammaksi kuin osakeyhtiöiden veroaste. Alueellisen liikeveron vähennyskelpoisuus sekä uusi ylimääräinen liikeverovähennys eliminoivat useimmissa yrityksissä liikeveron. Järjestelmästä tulee kuitenkin huomattavan monimutkainen.

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopumista vastaan esitettiin runsaasti kritiikkiä, sillä vanha järjestelmä oli monissa suhteissa huomattavan neutraali. Sen toimivuus oli kuitenkin heikko silloin, kun yrityksen osakkaina oli ulkomaalaisia. Puolitulojärjestelmä kohtelee samalla tavalla yksityishenkilön kotimaasta ja ulkomailta saamia osinkoja. Tällä voidaan lisätä sijoitusten riskin hajauttamista, jos kotimaiset portfoliosijoitukset sisältävät sekä kotimaisia että ulkomaisia osakkeita. Toisaalta puolitulojärjestelmässä eri pääomatulojen verokohtelu on erilaista, mikä vääristää sijoituksia. Saksan verojärjestelmälle on ominaista eri sijoitusmuotoihin kohdistuvat laajamittaiset veronhuojennukset tai verovapaudet.

Kun puolitulojärjestelmä ulotetaan kaikkiin ulkomaisiin osinkoihin – myös verokeidasmaista saatuihin osinkoihin – järjestelmä kannustaa investoimaan ulkomaille. Saksan väliyhteisölainsäädäntö ei koske tuotannollisia investointeja, ja portfoliosijoituksiinkin sitä sovelletaan tietyin rajoituksin. Osinkotulot tulevat

¹ Osakeyhtiöillä tarkoitetaan tässä Saksan julkista osakeyhtiötä (AG), yksityistä osakeyhtiötä (GmbH), kommandiittiosakeyhtiötä (KgaA) ja osuuskuntaa. Ei-osakeyhtiömuotoisilla yrityksillä tarkoitetaan tässä Saksan henkilöyhtiötä (OHG, KG, GmbH&CoKG ja AG&CoKG) ja elinkeinonharjoittajia. Ks. tarkemmin liite 1.

osakeyhtiöissä kokonaan ja yksityishenkilöillä tietyillä edellytyksillä kokonaan verovapaiksi. Tästä johtuen osinkotulojen verovapaus ei luo toivottavaa pääoman viennin neutraalisuutta tai tuotannon tehostumista. Järjestelmä vie kohti lähde-
maaperiaatetta, mikä kannustaa verokilpailuun yhteisöverokannoilla.

Puolitulojärjestelmään kohdistunut kritiikki on kannustanut tutkijoita esittämään vaihtoehtoisia malleja: esimerkiksi siirtymistä Suomen mallin mukaiseen ansio-
tulojen ja pääomatulojen erillisverotukseen, jossa pääomatuloja verotettaisiin
muita tuloja kevyemmin. Tutkijoiden mukaan malli olisi toteutettavissa ulotta-
malla puolitulojärjestelmä kaikkiin pääomatulolajeihin. Pääomatulojen nykyistä
erittäin suppeaa veropohjaa tulisi samalla laajentaa.

Euroopan suurimpana taloutena Saksan verouudistus on merkkipaalu muille
maille. Muun muassa Sveitsi on jo ottamassa mallia puolitulojärjestelmästä. Mi-
ten kestävä Saksan verojärjestelmä tulee olemaan, tullaan näkemään tulevaisuu-
dessa. Voidaan epäillä, että ulkomailta saatujen osakkeiden myyntivoittojen
laajamittainen verovapaus ei tule säilymään järjestelmässä pitkään. Tämä näkyy
jo juuri ennen verovapauden voimaan astumista tiukennetuissa säädöksissä. Sen
sijaan klassinen osinkoverojärjestelmä osakastason huojennuksineen lähestyne
tulevaisuudessa pohjoismaista eriytettyä tuloverojärjestelmää.

Saksan vuoden 2001 verouudistuksen pääpiirteet

YRITYSVEROTUS

Vuosi 2001

- Yhteisöveroprosentti alenee 25 prosenttiin, jaetun ja jakamattoman voiton erillisistä verokannoista (30 ja 40 %) luovutaan (alueellisen liikeveron ja solidaarisuusmaksun kanssa yhteisöverokannaksi tulee noin 40 %)
- Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovutaan osinkoverotuksessa ja siirrytään ns. puolitulojärjestelmään
- Koneiden ja kaluston maksimipoistoprosentti alenee 30:stä 20 prosenttiin menojäännöksestä
- Rakennusten tasapoisto alenee 4:stä 3 prosenttiin
- Muiden omaisuuserien poistot muutetaan lähemmäksi todellista taloudellista pitoaikaa
- yli 55-vuotiaan yrittäjän yrityksen myyntivoittoon sovellettava veroprosentti puolitetaan (voidaan käyttää vain kerran)
- alikapitalisointisäännöksiä tiukennetaan
- osakeyhtiön ennakonpidätyksen luonteinen lähdevero osingoista alenee 25 %:sta 20 %:iin
- osakeyhtiöiden ulkomailta saamat osinkotulot tulevat verovapaiksi (alueellista liikeveroa maksetaan tietyin edellytyksin)
- välyhteisölainsäädäntöä tiukennetaan

Vuosi 2002

- osakeyhtiöiden saamat kaikki osinkotulot tulevat verovapaiksi (alueellista liikeveroa maksetaan tietyin edellytyksin)
- osakeyhtiöiden osakkeiden kaikki myyntivoitot tulevat verovapaiksi ja vastaavasti myyntitappiot vähennyskeltottomiksi
- henkilöyhtiöiden saamien osakeyhtiön osakkeiden myyntivoitoille 500000 euron jälleenhankintavaraus
- henkilöyhtiöiden ja elinkeinonharjoittajien yrityksen myynnistä saadun myyntivoiton verovapaus nostetaan noin 30680 eurosta noin 51130 euroon

HENKILÖVEROTUS

Vuosi 2001

- alin tuloverokanta alenee 22,9:stä 19,9 prosenttiin ja korkein 51:stä 48,5 prosenttiin
- henkilöverotuksen perusvähennys nousee noin 7206 euroon
- välyhteisölainsäädäntöä tiukennetaan

Vuosi 2002

- puolet yksityishenkilöiden osinkotuloista tulee veronalaisiksi omistujan alittaessa yhden vuoden
- osakkeiden myyntivoittojen verovapauden ehtoja kiristetään alentamalla enimmäisomistusosuus 10 prosentista 1 prosenttiin
- henkilöverotuksen perusvähennys nousee noin 7235 euroon

Vuosi 2003

- alin tuloverokanta alenee 17 prosenttiin ja korkein 47 prosenttiin
- henkilöverotuksen perusvähennys nousee noin 7426 euroon

Vuosi 2005

- alin tuloverokanta alenee 15 prosenttiin ja korkein 42 prosenttiin
- henkilöverotuksen perusvähennys nousee noin 7664 euroon
- korkeimman rajaveroasteen soveltamisraja alennetaan 52152 euroon

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Saksan verorakenne	3
3 Saksan verouudistus 2001	9
3.1 Tausta ja verouudistuksen sisältö	9
3.2 Verouudistuksen verotuottovaikutukset	11
3.3 Tuloveroasteikon muutokset	12
3.4 Yritysverotus	15
3.5 Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopuminen ja osinkojen verotus	21
3.6 Osakkeiden myyntivoiton verotus	26
4 Saksan verouudistuksen arviointia	28
4.1 Edistääkö Saksan verouudistus kotimaisia investointeja	28
4.2 Virtaavatko saksalaisten investoinnit ulkomaille	31
4.3 Houkutteleeko Saksa ulkomaisia investointeja	33
4.4 Oliko yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopuminen järkevää	35
4.5 Muiden tekijöiden arviointia	40
Lähteet	43
Liitteet	46

1 Johdanto

Saksassa päätettiin vuosisadan vaihteessa mittavista yritys- ja henkilöverotuksen uudistuksista. Merkittävin niistä on yritys- ja henkilöverotuksen uudistus, jonka muutokset ulottuvat vuoteen 2005 asti. Verouudistusten taustalla olivat lisääntyvä maiden välinen taloudellinen kilpailu yrityksistä ja pääomasta sekä maan verojärjestelmän jäykkyys ja monimutkaisuus. Kun muissa teollistuneissa maissa toteutettiin jo 1980-luvulla verouudistuksia, joissa verokantoja alennettiin ja veropohjaa laajennettiin, Saksan verojärjestelmään ei tehty silloin merkittäviä muutoksia. Saksan verojärjestelmälle olikin ominaista verokantojen korkeus ja veropohjan kapeus.

Saksan vero- ja tukijärjestelmiä kritisoitiin 1990-luvun loppupuolella voimakkaasti (OECD 1996). Väestön vanhenemisen ajateltiin johtavat tilanteeseen, jossa tulevista eläke- ja muista maksuvelvoitteista ei selviydyttäisi. Katsottiin myös, että tehokkaassa järjestelmässä veronhuojennusten ja tulonsiirtojen tulisi kohdentua paremmin, ja että verojärjestelmän tulisi kannustaa työllistymistä.

Itä- ja Länsi-Saksan yhdistymisen jälkeen Saksan julkiset menot kasvoivat voimakkaasti, mikä johti verotuksen kiristymiseen. Uusille osavaltioille jouduttiin maksamaan tulonsiirtoja ja tukemaan niiden julkisia palveluita. Entisen Itä-Saksan kehittämätön infrastruktuuri ja yritysten heikko kilpailukyky edellyttivät myös merkittäviä rahansiirtoja vanhoista osavaltioista uusiin². Tehdasteollisuuden tuki olikin Saksassa EU-maiden korkeimpia.

Saksan talouden ongelmana 1990-luvulla on ollut myös korkea työttömyys ja julkisen talouden alijäämäisyys. Lisäksi pääomaa virtasi ulos maasta, sillä suoria sijoituksia ulkomaille tehtiin huomattavasti enemmän kuin mitä investoitiin ulkomailta Saksaan. Nämä kaikki tekijät olivat haaste veropolitiikalle.

Vastauksena näihin ongelmiin Saksa toteutti mittavan verouudistuksen eri vaiheissa. Ensimmäisessä verouudistuksessa alennettiin henkilöiden ja perheiden verotusta vuosina 1999-2002. Uudistuksen toinen vaihe sisälsi laajamittaisia muutoksia yritys- ja henkilöverotukseen vuosille 2001-2005. Edellä mainittujen uudistusten lisäksi toteutettiin vihreä verouudistus, joka sisälsi sähköveron lisäksi polttoöljy- ja polttoaineveron korotuksia vuosina 1999-2003³.

² Uusien osavaltioiden tehdasteollisuudelle myönnettiin vuosina 1994-1996 keskimäärin lähes 13,5 miljardia euroa tukea vuosittain, mikä vastaa 80 prosenttia Saksan koko tehdasteollisuudelle myönnetystä tuesta. Koko tehdasteollisuuden tuki oli Saksassa näinä vuosina EU-maiden kolmanneksi suurin, 3,8 prosenttia jalostusarvosta (Euroopan komissio 1998).

³ Energiaverojen kiristämisestä saadut verotulot käytettiin eläkevakuutusmaksujen alentamiseen (työntekijän ja yrittäjän yhteenlaskettu vakuutusmaksu 20,3 prosentista 19,5 prosenttiin vuonna 1999), (Bundesministerium der Finanzen 2000f, OECD 2000b ja Eläketurvakeskus).

Veronmaksajille annetaan tuloverolakien perusteella veronhuojennuksia kaikkiaan yli 48 miljardia euroa vuosina 1999-2005. Pelkästään vuoden 2001 verouudistuslaki pienentää verotuloja 32 miljardia euroa. Myös vihreä verouudistus vaikuttaa merkittävästi verotuloihin.

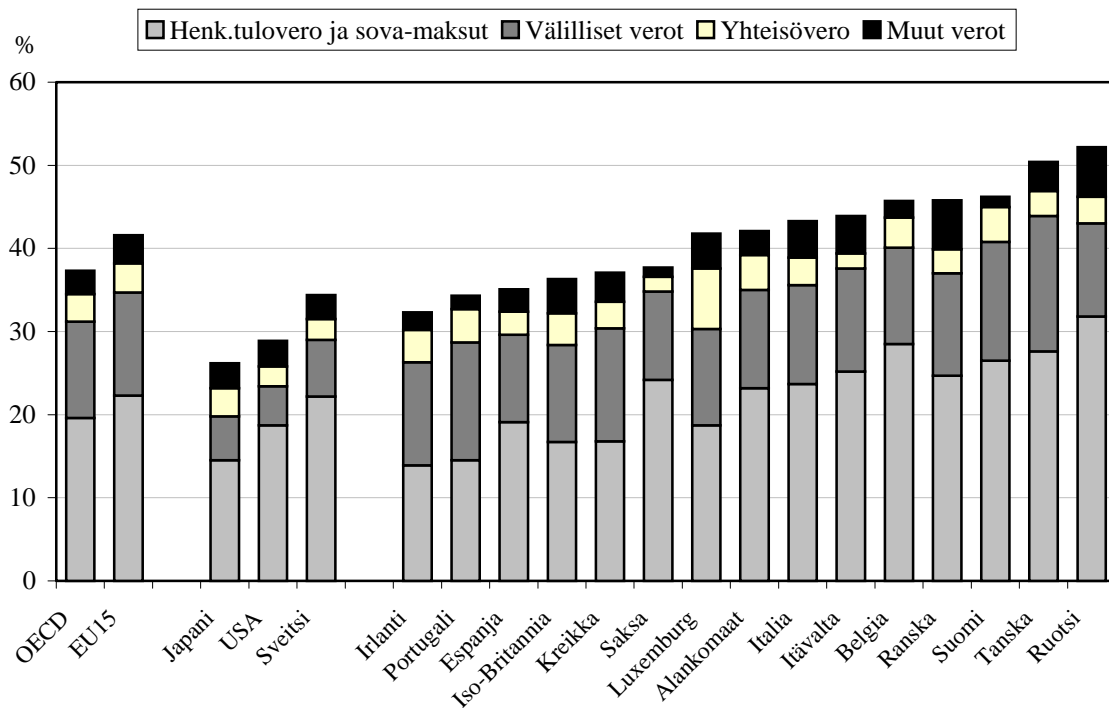
Tässä tutkimuksessa keskitytään vuoden 2001 verouudistukseen, joka toteutetaan vuosien 2001-2005 aikana. Tämän uudistuksen muutoksia ovat luopuminen yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä, yhteisöveroprosentin lasku ja yhteisöjen veropohjan laajentaminen. Myös henkilöyhtiöiden, elinkeinoharjoittajien ja henkilöiden verotusta kevennetään.

Tutkimusraportti on rakennettu siten, että luvussa 2 kuvataan Saksan verorakennetta ennen verouudistusta ja esitellään Saksan verojärjestelmän pääpiirteitä. Luku 3 kattaa Saksan vuoden 2001 verouudistuksen kuvauksen. Siinä pääpaino on yritysverotuksessa ja yksityisen henkilön pääomatulojen verotuksessa. Luvussa 4 esitetään arvioita verouudistuksen vaikutuksista ja uuden verojärjestelmän toimivuudesta.

2 Saksan verorakenne

Vuonna 1999 verojen suhde bruttokansantuotteeseen oli Saksassa 37,7 prosenttia. Luku oli selvästi alempi kuin EU15-maissa keskimäärin (41,6) ja viidenneksi alin EU:ssa. Suomen veroaste (46,2) oli vastaavasti kolmanneksi korkein.

Kuvio 2.1. Eri verojen osuus bruttokansantuotteesta Saksassa, Suomessa ja eräissä muissa maissa vuonna 1999, prosenttia.

Lähde: OECD 2001c.

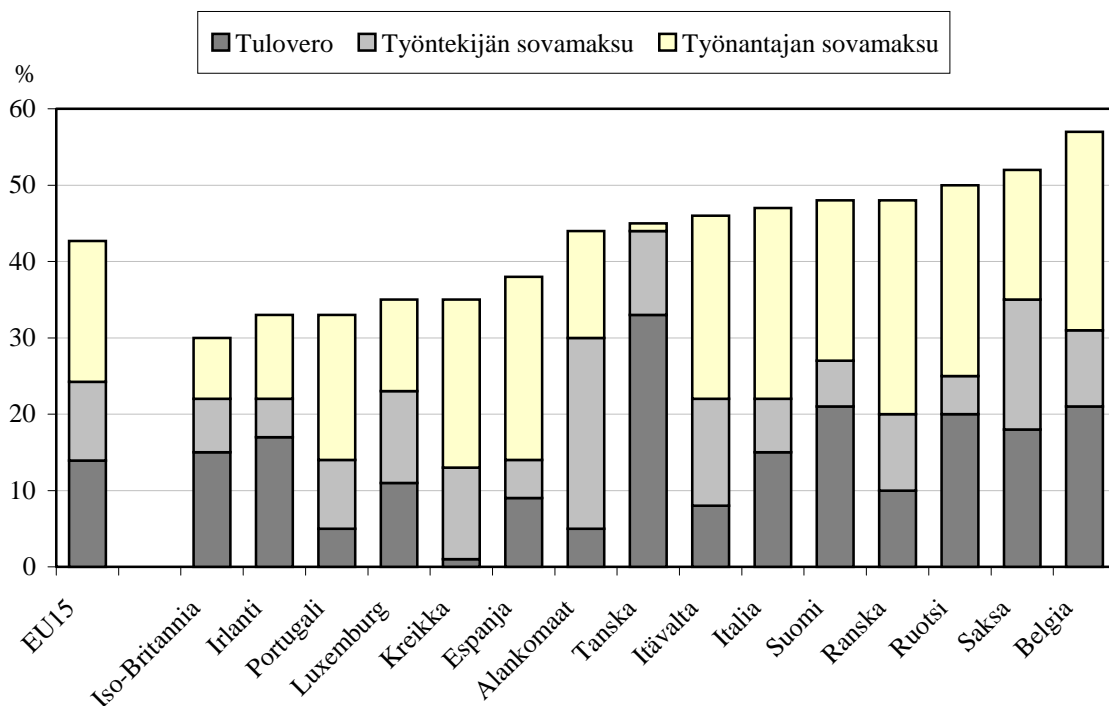
Kun verrataan Saksaa muihin suuriin maihin, Saksan veroaste oli huomattavasti korkeampi kuin USA:ssa, mutta selvästi matalampi kuin Italiassa ja Ranskassa. Iso-Britanniassa vero-aste oli lähes samalla tasolla kuin Saksassa. Myös Saksan naapurimaissa, Alankomaissa ja Belgiassa, veroaste oli korkeampi kuin Saksassa.

Saksan verorakenne poikkeaa huomattavasti sen kilpailija- ja naapurimaista. Luonnollisten henkilöiden tuloverot ja sovamaksut muodostavat suuremman osan verotuloista kuin muissa maissa. Niiden osuus verotuloista oli Saksassa noin 65 prosenttia. Välillisten verojen osuus Saksassa on vajaa 30 prosenttia, millä tasolla ne useimmissa muissakin EU-maissa ovat.

Yhteisöverojen osuus on Saksassa poikkeuksellisen matala, vain noin viitisen prosenttia verotuloista. Saksan yhteisöverojen pieni osuus suhteessa muihin mai-

hin johtuu osittain maan yritysraakenteesta, jossa osakeyhtiömuotoisten yritysten osuus on huomattavan pieni. Osa yritystoiminnan veroista – henkilöyhtiöt ja elinkeinonharjoittajat – sisältyykin luonnollisten henkilöiden tuloveroihin. Vain 16 prosenttia saksalaisista yrityksistä toimii osakeyhtiöinä (Federal Ministry of Finance 2000). Muut yritykset toimivat joko henkilöyhtiöinä tai elinkeinonharjoittajina. Myös yritysmuotoja on selvästi enemmän kuin Suomessa (ks. tarkempi selvitys Saksan yritysmuodoista liitteessä 1).

Kuvio 2.2. Keskipalkkaisen⁴ yksinäisen teollisuustyöntekijän tulovero, sovamaksu sekä työnantajan sovamaksu vuonna 1999, prosenttia kokonaistyövoimakustannuksista.

Lähde: OECD 2001b.

Kaikkiaan työvoimaan kohdistuvat verot ja sovamaksut olivat keskipalkkaisella teollisuustyöntekijällä Saksassa vuonna 1999 EU-maiden toiseksi suurimmat, 52 prosenttia työvoimakustannuksista. EU:ssa keskimäärin tämä verokiila oli lähes kymmenen prosenttiyksikköä alempi kuin Saksassa. Suomessa vastaava luku oli 47 prosenttia.

Saksassa työnantaja maksaa saman verran kuin työntekijä palkkatulon sovamaksuja. Sen lisäksi työnantaja maksaa työntekijän tapaturmavakuutusmaksua. Työn-

⁴ Vertailussa on käytetty Saksasta noin 31000 euron ja Suomesta noin 25000 euron palkkatasoa.

tekijän sovamaksut koostuvat eläke-, sairaus-, työttömyys- ja hoitovakuutusmaksuista.

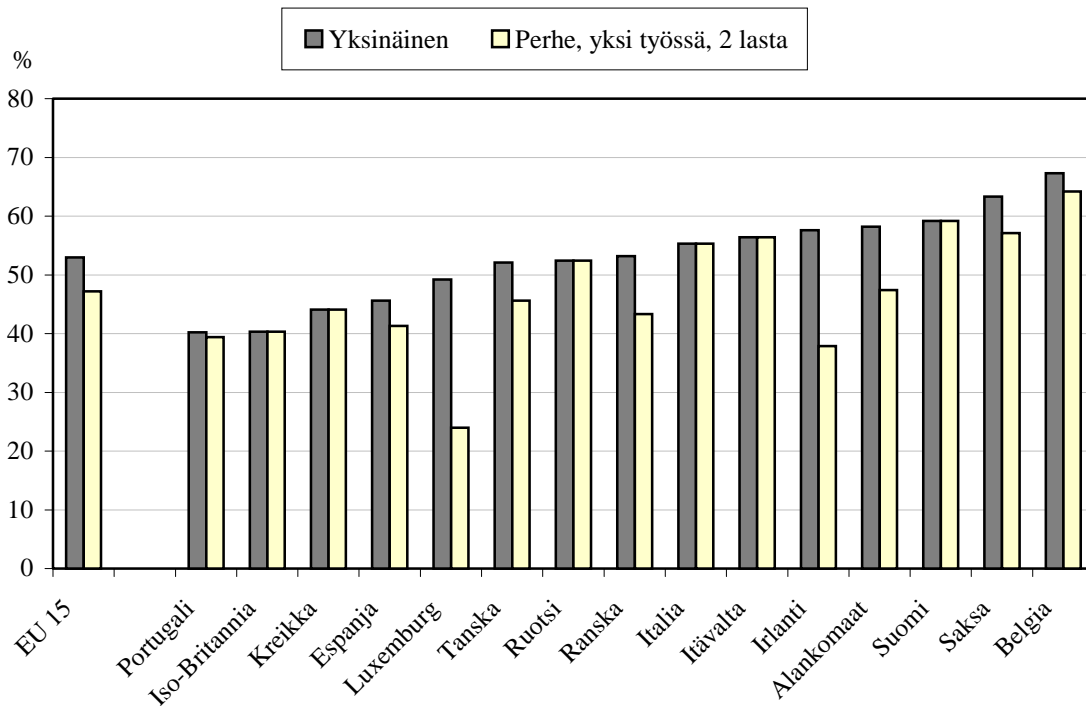
Taulukko 2.1. Työntekijän ja työnantajan sovamaksut Saksassa vuonna 1999.

Vakuutusmuoto	Vakuutusmaksujen maksaja	Maksuprosentti kummallakin	Maksukatto kummallakin
Eläkevakuutus	Työntekijä ja työnantaja	9,85	9,85 % * 52150 EUR
Sairausvakuutus	Työntekijä ja työnantaja	6,8	6,8 % * 39100 EUR
Työttömyysvakuutus	Työntekijä ja työnantaja	3,25	3,25 % * 52150 EUR
Hoitovakuutus ⁵	Työntekijä ja työnantaja	0,85	0,85 % * 39100 EUR
Tapaturmavakuutus	Työnantaja	Riippuu yrityksen riskiluokasta	

Lähde: OECD 2001b.

Saksassa työnantajan ja työntekijän yhteenlasketut sovamaksut nousevat noin 40 prosenttiin bruttopalkasta. Edellä esitetystä kuviossa työntekijän tulo (noin 31000 EUR) ei ylitä vakuutusmaksujen suhteellisen korkeaa maksukattorajaa. Entisen Itä-Saksan osavaltioissa maksukatto on alempi.

Kuvio 2.3. Työvoimakustannusten rajaveroaste (työntek. tulovero + sova+ työnant. sova) vuonna 1999.

Lähde: OECD 2001b.

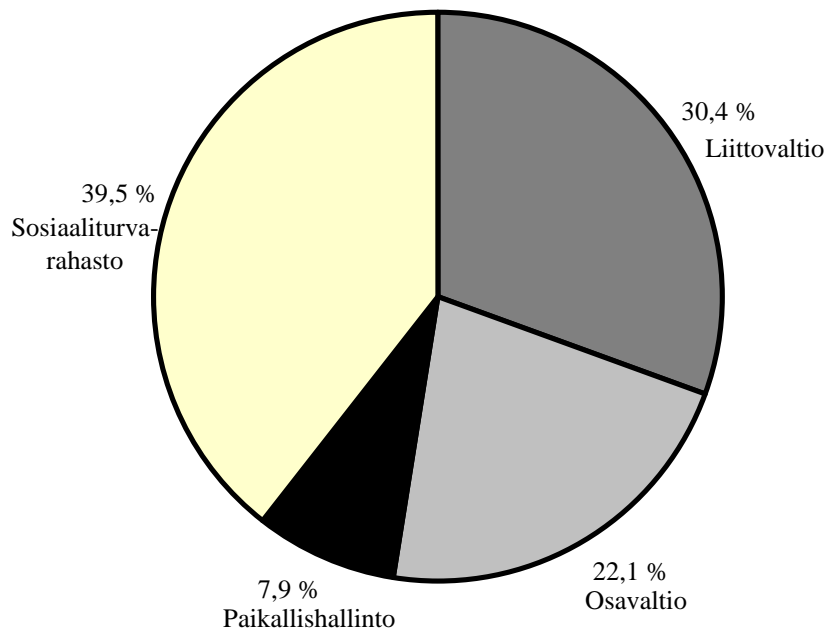
⁵ Vanhusten pitkäaikaishoidon vakuutus (Pflegeversicherung).

Kuviossa 2.3 on tarkastelu keskipalkkaisen teollisuustyöntekijän työvoimakustannusten rajaveroastetta vuonna 1999. Yksin asuvan henkilön rajaveroaste oli Saksassa EU-maiden toiseksi korkein. Kaksilapsisen perheen työssäkäyvällä henkilöllä rajaveroaste oli puolisoiden yhteisverotuksesta johtuen alempi kuin yksin asuvalla⁶. Tällöinkin rajaveroaste oli Saksassa EU-maiden kolmanneksi korkein.

Saksan verojärjestelmässä yritykset maksavat tuloistaan liittovaltion yhteisövero, kunnallista liikeveroa (Gewerbesteuer) ja solidaarisuusmaksua. Henkilöiden tuloihin kohdistuu liittovaltion tulovero sekä solidaarisuusmaksu. Lisäksi palkkatuloista maksetaan sovamaksuja.

Saksan kolmitasoinen julkinen hallinto (liittovaltio, osavaltio ja kunta) ja paikallisen päätöksenteon painottaminen ovat tehneet verojen keräämisen institutionaaliset rakenteet hyvin monimutkaisiksi. Kunnat ovat vastuussa niistä julkishallinnon toiminnoista, joissa päätöksenteon on katsottu olevan tehokkainta paikallistasolla. Kunnat esimerkiksi hallinnoivat ja rahoittavat sosiaaliavustuksia. Osavaltioilla on tässä valvojan rooli.

Kuvio 2.4. Verotuottojen jakautuminen veronsaajittain Saksassa vuonna 1998.

Lähde: OECD 2001c.

⁶ Osa Saksan perhetuesta on verotukea.

Päätöksenteon delegoiminen on edellyttänyt verotulojen jakamista hallinnon eri tasoille. Saksassa verojen uudelleenjakojärjestelmässä (Länderfinanzausgleich) varoja siirretään keskushallinnolta osavaltioille, osavaltioilta kunnille sekä osavaltioista toisiin osavaltioihin. Verotulojen uudelleenjaon tavoitteena on eri alueiden välinen yhdenvertaisuus.

Kunnat (Gemeinde) saivat vuonna 1998 verotuloista 8 prosenttia, osavaltiot (Länder) noin 20 prosenttia ja keskushallinto (Bundesregierung) noin 30 prosenttia. Sosiaaliturvarahastot olivat merkittävin veronsaaja, ja niiden osuus kaikista verotuotoista⁷ oli noin 40 prosenttia.

Seuraavassa taulukossa 2.2 on esitetty eri verovelvollisiin kohdistuvat verot. Osakeyhtiöiden maksama yhteisövero on suhteellinen. Muissa yritysmuodoissa (henkilöyhtiöt ja elinkeinonharjoittajat), joissa yritystulo jaetaan yrittäjien tulona verotettavaksi, ja muiden yksityisten henkilöiden verotuksessa sovelletaan progressiivista tuloveroasteikkoa. Solidaarisuusmaksua maksavat kaikki verovelvolliset, ja se määräytyy tietyinä prosentiosuutena liittovaltion tuloverosta. Solidaarisuusmaksun tarkoituksena on rahoittaa Saksojen yhdistymisestä aiheutuvia kustannuksia.

Taulukko 2.2. Tuloveron eri muodot Saksassa (pl. sovamaksut).

	Yhteisövero	Tulovero	Solidaarisuusmaksu	Liikevero
Osakeyhtiöt	X		X	X
Henkilöyhtiöt		X	X	X
Elinkeinoharjoittajat		X	X	X
Yksityiset henkilöt		X	X	

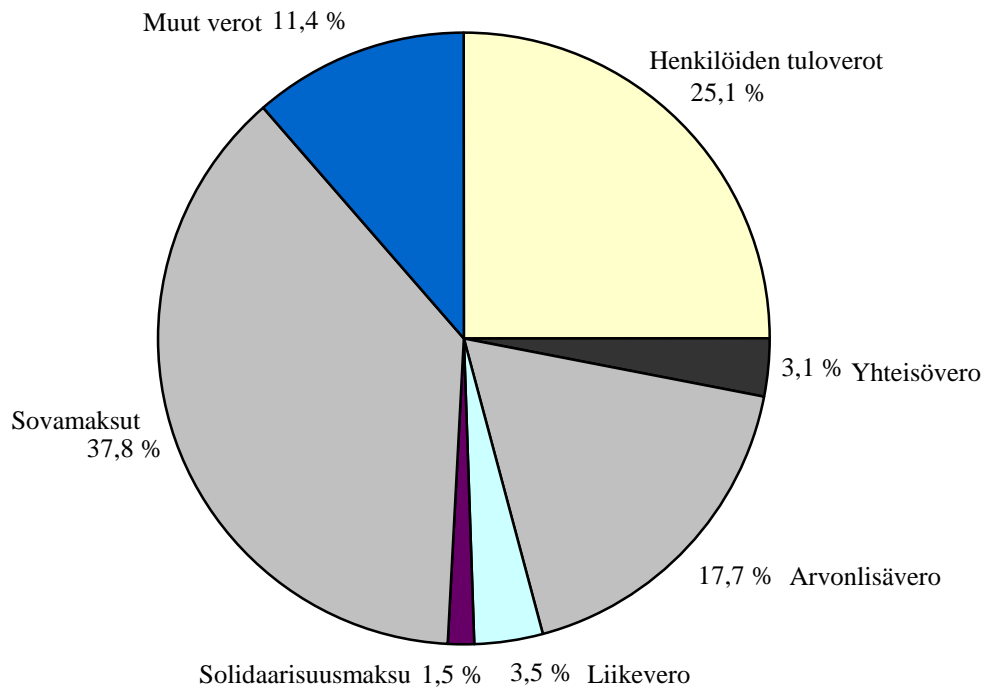
Alueellista liikeveroa peritään kaikilta liiketoimintaa harjoittavilta yrityksiltä. Osakeyhtiöiden liikeveron perusverokanta on 5 prosenttia, joka kerrotaan kunta-kohtaisesti määräytyvillä kertoimilla. Ne vaihtelevat kuntien rahoitustarpeen mukaan 300-515 prosentin välillä. Esimerkiksi kertoimella 400 % liikevero on 20 prosenttia; liikeveron ollessa vähennyskelpoinen omasta pohjastaan⁸ $0,05 \cdot 400 / (100 + 0,05 \cdot 400)$, efektiivinen liikeveroprosentti on tällöin 16,67. Yhtymillä ja yksityisillä elinkeinonharjoittajilla liikevero on progressiivinen, ja perusverokanta vaihtelee yhdestä viiteen prosenttiin. Alueelliset kertoimet nostavat veroprosenttia. Ei-osakeyhtiömuotoisten yritysten liikeveropohja on tiettyyn raajaan asti verovapaa.

⁷ OECD:n verotilastot eivät sisällä Saksan kirkollisveroa, koska kirkkoa ei ole katsottu osaksi julkista hallintoa. Kirkollisveron suuruus oli vuonna 1997 Saksassa 0,43 prosenttia bkt:stä (OECD 2000a). Osavaltiot keräävät kirkollisveron (Kirchensteuer), ja se on vähennyskelpoinen tuloverosta. Kirkollisveroa maksavat ainoastaan kirkon jäsenet, kaksi kolmasosaa väestöstä (Coopers & Lybrand 1998).

⁸ Saksassa kaikki verot ovat vähennyskelpoisia tuloverotuksessa paitsi liittovaltion yhteisö- ja tulovero. Siten myös liikevero on vähennyskelpoinen sekä liittovaltion että omasta veropohjastaan.

Liikeveron veropohja poikkeaa yhteisö- ja tuloveropohjasta. Liikevero lasketaan yrityksen oikaistusta veronalaisesta voitosta. Merkittävin tulosta lisäävä oikaiserä on puolet pitkäaikaisten velkojen korkomenoista. Verotettavaa tuloa pienentäviä oikaisasiä ovat mm. kotimaisilta tai ulkomaisilta henkilöyhtiöiltä saadut voitto-osuudet sekä ulkomaisten pysyvien toimipaikkojen voitot (European Tax Handbook 2001). Saksan verojärjestelmää ennen verouudistusta on tarkemmin kuvattu liitteessä 3.

Kuvio 2.5 Eri verojen osuus verotuotoista Saksassa vuonna 1999.

Lähde: Statistisches Bundesamt Deutschland ja OECD 2001c.

Vuonna 1999 Saksan verotuloista suurimman osan muodostivat sosiaaliturvamaksut, vajaa 40 prosenttia. Henkilöiden tuloverot olivat neljännes verotuloista. Arvonlisäverojen osuus oli lähes 20 prosenttia. Liikeveron osuus oli vajaa neljä prosenttia ja yhteisöveron osuus vain kolme prosenttia. Solidaarisuusmaksun suuruus oli vain puolitoista prosenttia. Muista veroista polttoaineverojen osuus on 40 prosenttia. Loput ovat pääasiassa valmisteveroja sekä kiinteistö- ja perintöveroja.

3 Saksan verouudistus 2001

3.1 Tausta ja verouudistuksen sisältö

Saksa on kulkenut tuloverotuksen uudistamisessa varsin erilaisen tien kuin muut teollisuusmaat. Se ei ollut juurikaan mukana 1980-luvun uudistusaallossa, jossa linjana oli veropohjien laajentaminen ja veroasteiden merkittävä alentaminen. 1990-luvun alkuvuosina Saksojen yhdistymisen aiheuttamat budjettialijäämät yhdessä Maastrichtin sopimuksen alijäämäkriteerin kanssa siirsivät edelleen veronkevennyksiä myöhempisiin vuosiin. Niinpä 1990-luvun jälkipuoliskolla Saksa erottui poikkeustapauksena kansainvälisissä vertailuissa korkeine rajaveroasteineen ja kapeine veropohjineen. Sen yhteisöverokanta oli 58 prosenttia vuonna 1998, mikä oli noin 20 prosenttiyksikköä korkeampi kuin teollisuusmaissa keskimäärin. Henkilöverotuksen ylin rajaveroaste oli sekin kansainvälistä keskitasoa selvästi korkeampi. Tuloverotuksen kokonaisuudistusta selvitettiin 1990-luvulla useissa komiteoissa ja lainsäädännön hienosäätöä tehtiin vuosittain⁹.

Vasta vuonna 1997 Saksan silloinen kristillisdemokraattien (CDU/CSU) ja liberaalidemokraattien (FPD) muodostama hallitus ehdotti kansainvälisesti tarkastellen merkittävää verouudistusta. Ehdotus sisälsi mittavia veropohjan laajennuksia, mm. maataloudelle ja pienyrityksille annettujen veronhuojennusten poistamisen ja yö- ja vuorotyökorvausten¹⁰ saattamisen verotuksen piiriin. Lisäksi ehdotus sisälsi erittäin suuret rajaverojen alennukset tuloveroasteikon molemmissa päässä. Ylin rajaveroaste olisi laskenut 14 ja alin noin 10 prosenttiyksikköä. Yhteisöverokantoja ehdotettiin alennettavaksi kymmenellä prosenttiyksiköllä. Uudistuspaketti törmäsi liittoneuvoston vastustukseen ja jäi toteuttamatta.

Vuoden 1998 syksyn liittopäivävaalien jälkeen sosiaalidemokraattien ja vihreiden muodostama uusi hallitus esitteli henkilöverotukseen keskittyvän nelivuotisen uudistuspaketin (Steuerentlastungsgesetz 1999/2000/2002), jonka oli määrä alentaa henkilö- ja yhteisöverokantoja 3-5 prosenttiyksikköä. Paketti sisälsi vain vähäisessä määrin veropohjan laajennuksia. Hallitus joutui pitämään vaalilupauksensa ja säilyttämään yö- ja vuorotyökorvausten verovapauden. Veropohjan laajennus jäi lopulta koskemaan lähinnä vain yrittäjäverotusta.

⁹ Esimerkkinä vuonna 1994 voimaan tullut ”Standortsicherungsgesetz”, joka alensi yhteisöverokannan 50 prosentista 45 prosenttiin, laajensi veropohjaa ja toi muutoksia kansainvälisten konsernien verotukseen. Yhteisöverokannan alentumisen merkitystä vähensi solidaarisuusvero, jota alettiin kerätä taas vuoden 1995 alusta muutaman vuoden tauon jälkeen. Vuonna 1996 nostettiin radikaalisti tuloveroasteikon verokynnystä ja eräitä sosiaalisten vähennysten enimmäismääriä. Vuonna 1997 poistettiin varallisuusvero. Vuonna 1998 solidaarisuusveroa alennettiin kahdella prosenttiyksiköllä ja varallisuusveron luonteinen kunnallinen ”gewerbekapitalsteuer” poistettiin.

¹⁰ Peruspalkan ylittävän korvauksen verovapaa osuus sai olla korkeintaan tietty prosenttiosuus peruspalkasta.

Yritysverotuksen uudistamista valmistelemaan hallitus asetti komitean (Bruehler-komissio), jonka ehdotus valmistui pikavauhtia 30.4.1999. Tämän pohjalta laadittu sosiaalidemokraattien ja vihreiden verouudistusesitys on varsinainen Saksan suuren verouudistuksen 2001 perusta.

Saman vuoden kesäkuussa ja myöhemmin joulukuussa hallitus antoi tiedotteet uudistuksen tavoitteista ja sisällöstä. Lakiesitys annettiin liittopäiville helmikuussa 2000. Sen mukaan sekä osakeyhtiöiden että muiden yritysten veroprosentteja alennetaan, mutta työntekijöiden verotus jää lähes ennalleen seuraavina vuosina pudoten vasta vuonna 2005 voimakkaasti.

Uudistuksen tavoitteiksi esitettiin

- kasvun ja työllisyyden edistäminen,
- Saksan aseman parantaminen investointien kohdemaana,
- saksalaisten yritysten kilpailukyvyn parantaminen ja investointihalukkuuden lisääminen,
- työntekijöiden, perheiden ja yritysten verorasituksen alentaminen,
- yritysmuotoneutraali yritysverotus,
- verotuksen oikeudenmukaisuuden, transparenssin ja ennakoitavuuden parantaminen sekä
- Euroopan unionin säännökset täyttävä verojärjestelmä.

Esityksen keskeiset elementit olivat

- Henkilö- ja yhteisöverokantojen merkittävä alentaminen: Henkilöverotuksen rajaveroasteita alennettaisiin 3,5-8 prosenttiyksikköä ja liittovaltion yhteisöverokantaa jakamattoman voiton osalta 15 ja jaetun voiton osalta 5 prosenttiyksikköä.
- Veropohjan laajentaminen yritysverotuksessa supistamalla käyttöomaisuuden poisto-oikeuksia.
- Yritys- ja osakasverotuksen rakenteelliset muutokset: Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovuttaisiin ja siirryttäisiin osittaiseen kahdenkertaiseen verotukseen, jossa puolet yksityishenkilön saamasta osinkotulosta luettaisiin verotettavaan tuloon. Yhteisöjen saamat osingot olisivat verovapaita. Muutoksia sisältyi myös myyntivoittojen verotukseen. Uudistukset jaksotettiin esityksessä vuosille 2001-2005.

Uudistusesitys sai voimakasta vastustusta opposition taholta. Kritiikin kohteena olivat erityisesti yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopuminen, yritysmuotoneutraalisuuteen liittynyt valintamalli ja riittämätön rajaveroasteiden alentaminen.

Yleisesti odotettiin esityksen kaatuvan viimeistään parlamentin ylähuoneessa, liittoneuvostossa, jossa hallituskoalitiolla ei ollut enemmistöä.

Valtiovarainministeri Eichel sai kuitenkin viime hetken muutoksilla liittoneuvoston hyväksymään paketin 14.7.2000. Uudistuksen sisältö muuttui viimeisissä parlamenttikäsittelyissä useilta osin. Ei-osakeyhtiömuotoisten yritysten mahdollisuus valita yhteisöverotus jätettiin pois, rajaveroastealennukset suurenivat, ja pienten ja keskisuurten yritysten liikeverotusta kevennettiin. Kompromissina pakettiin lisättiin myös pienemmille osakeyhtiöille myönnetty osakkeiden myyntivoittojen verovapaus sekä korkeimman tuloveroprosentin alennus vuonna 2005. Nämä muutoksen nostivat verouudistuksen verotuottovaikutusta noin 3,5 miljardilla eurolla.

3.2 Verouudistuksen verotuottovaikutukset

Vuoden 2001 verouudistuksen valtiontaloudelliset vaikutukset näkyvät täysimääräisinä vasta vuosien 2005 ja 2006 verotuotoissa. Yritysverotuksen huojentavat elementit tulevat voimakkaasti esille jo vuoden 2002 puolella, mutta henkilöverotuksen veronkevennykset vasta vuonna 2005.

Uudistuksessa huojennettiin eniten yksityisten henkilöiden sekä pienien ja keskisuurten yritysten verotusta erityisesti tuloveroasteikkoon tehtyjen muutosten takia. Noin 17 miljardia huojennuksista on suunnattu yksityisille kotitalouksille ja runsaat 12 miljardia euroa pienille ja keskisuurille yrityksille. Uudistus on tarkoitettu rahoittamaan osittain veropohjaa laajentamalla, mm. tiukentamalla poistosäännöksiä. Verotulojen menetykset ovat noin puolitoista prosenttia bruttokansantuotteesta, kun uudistukset on viety loppuun.

Taulukko 3.1. Vuoden 2001 verouudistuksen verotuottovaikutukset, miljardia euroa ja prosenttia bruttokansantuotteesta¹¹.

	Verotuotot verovuodessa (kassavaikutus)					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Yritysverotus						
- veronkevennykset	-11,9	-17,8	-18,9	-18,2	-18,2	-18,3
- veronkiristykset	3,2	7,3	11,0	12,1	12,4	10,9
Tuloveroasteikko	-14,5	0,7	-7,1	-6,7	-26,3	-27,0
Kokonaisvaikutus	-23,2	-9,8	-15,0	-12,8	-32,1	-34,4
% BKT:stä ¹²	1,2 %	0,5 %	0,7 %	0,6 %	1,5 %	1,6 %

Lähde: OECD 2001 ja Economic Bulletin 2001 ja 2002.

¹¹ Luvut ovat arvioita verouudistuksen verotuottovaikutuksista. Kun yhteisöveron tuotto vuonna 2000 oli 23,6 miljardia euroa, vuoden 2001 verotuotto on kuitenkin ennakkotietojen mukaan negatiivinen, -0,5 miljardia euroa. Tämä johtuu osittain yhtiöveron hyvitysjärjestelmän siirtymäsäännösten maksimaalisesta hyväksikäytöstä (Hawranek et al. 2002).

¹² Vuosille 2004-2006 on oletettu 2 prosentin BKT:n nimellinen kasvu.

3.3 Tuloveroasteikon muutokset

Henkilöiden tuloverokantoja alennetaan asteittain vuoteen 2005 mennessä matalimmalle tasolle, millä ne ovat Saksassa pitkään aikaan olleet. Tämä huojentaa myös progressiivisen tuloverotuksen piirissä olevien henkilöyhtiöiden ja elinkeinonharjoittajien verotusta. Asteikkomuutokset koskevat henkilöiden kaikkia tulolajeja, myös pääomatuloja.

Tuloverokantojen lasku aloitettiin jo vuosia 1999-2002 koskevalla verolailla. Vuoden 2001 verouudistuksessa aikaistettiin em. lain huojennuksia vuodelle. Tuloveroasteikon alin ja ylin rajaveroaste alenevat vuodesta 1998 yli 10 prosenttiyksikköä vuoteen 2005 mennessä. Samalla henkilöyhtiöille ja elinkeinonharjoittajille tarkoitettu muita alempi maksimiverokanta (43 % vuonna 2000) poistuu vuoteen 2005 mennessä.

Taulukko 3.2. Henkilöiden tuloveroasteikkoon tehtyjä muutoksia vuosina 2000-2001 ja 2003-2005 sekä perusvuoden 1998 tiedot.

	1998	2000	2001	2003	2005
Verovapaan tulon yläraja, EUR	6300	6900	7200	7300	7700
Alin rajaveroaste	25,9 %	22,9 %	19,9 %	17,0 %	15,0 %
Korkein rajaveroaste	53,0 %	51,0 %	48,5 %	47,0 %	42,0 %
Alin tuloluokka, johon sovelletaan korkeinta rajaveroastetta, EUR	62400	58500	56000	56000	52200

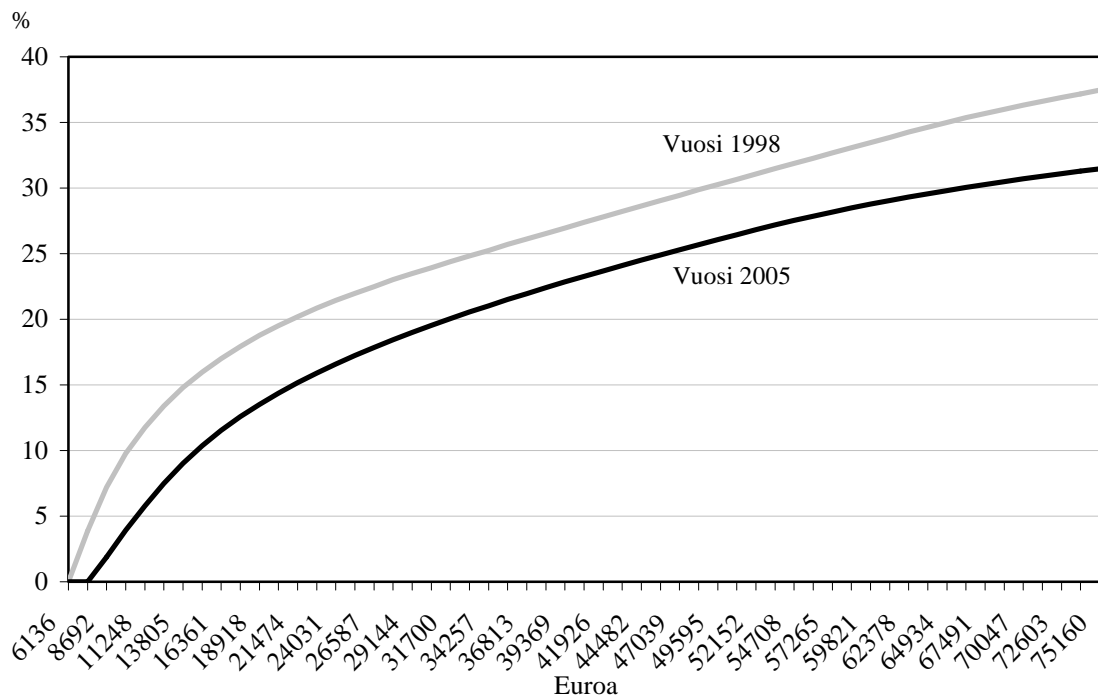
Lähde: Bundesministerium der Finanzen.

Verovapaan tulon raja nousee 7700 euroon. Korkeimman verokannan soveltamisalue alenee 52200 euroon. Verosteikkoa kevennetään kautta linjan (Bundesministerium der Finanzen 2000c). Perheettömän henkilön keskimääräinen tuloveroaste¹³ alenee suurimmalla osalla tulonsaajista vuodesta 1998 vuoteen 2005 mennessä 4-6 prosenttiyksikköä (Kuvio 3.1). Huojennukset ovat suurimmat alimmissa ja korkeimmissa tuloluokissa. Alle 22700 euron tulotasolla alennus on runsas 5 prosenttiyksikköä, tätä korkeammalla tulotasolla aina 63700 euron tulotasoon asti runsas 4 prosenttiyksikköä ja tätä suuremmilla tulotasoilla 5-6 prosenttiyksikköä. Erittäin korkeilla tulotasoilla muutos on tätäkin suurempi.

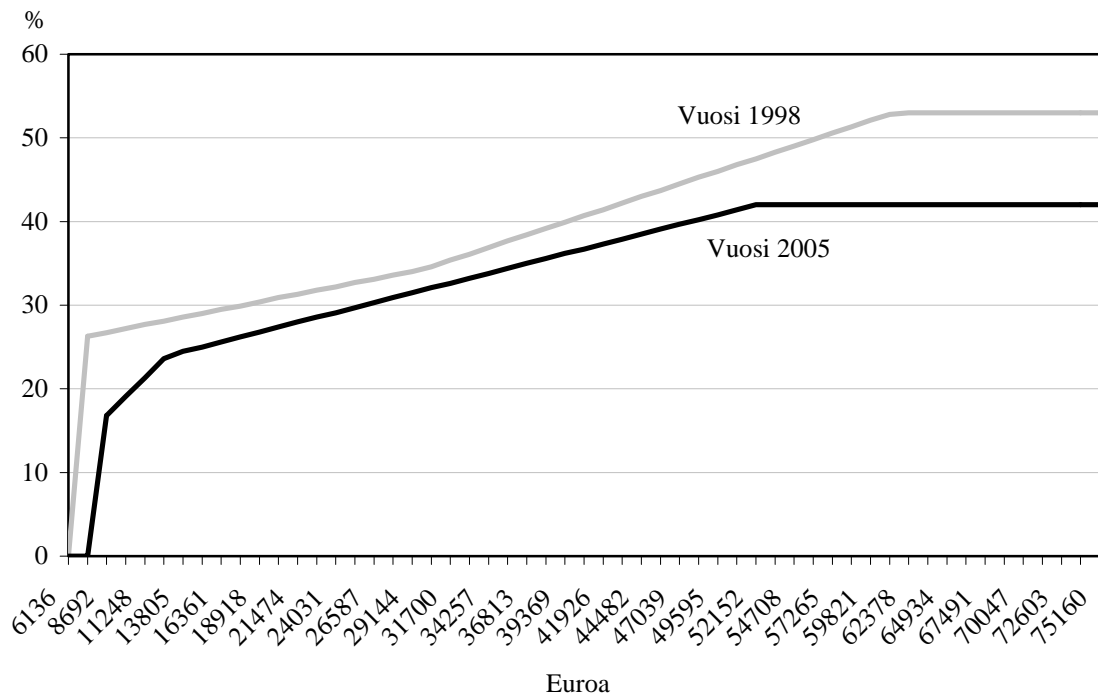
Yhteisverotuksessa olevilla puolisoilla, joista vain toisella on ansiotuloja, keskimääräinen veroaste jää kymmenisen prosenttiyksikköä alemmaksi kuin perheettömän henkilön verotuksessa. Kun perheettömän henkilön keskimääräinen veroaste on vuonna 2005 noin 31 prosenttia 75200 euron tulotasolla, yhteisverotuksessa olevan puolison veroprosentti on 22 samalla tulotasolla. Vastaavasti yhteisverotuksessa 86800 euron tulotasolla keskimääräinen veroprosentti on noin 33 prosenttia, kun perheettömän veroprosentti nousee noin 37 prosenttiin.

¹³ Ilman sovamaksuja.

Kuvio 3.1. Keskimääräiset tuloveroasteet (ilman sovamaksuja) vuosina 1998 ja 2005 Saksassa.

Kuvio 3.2. Tuloveron rajaveroasteet (ilman sovamaksuja) vuosina 1998 ja 2005 Saksassa.

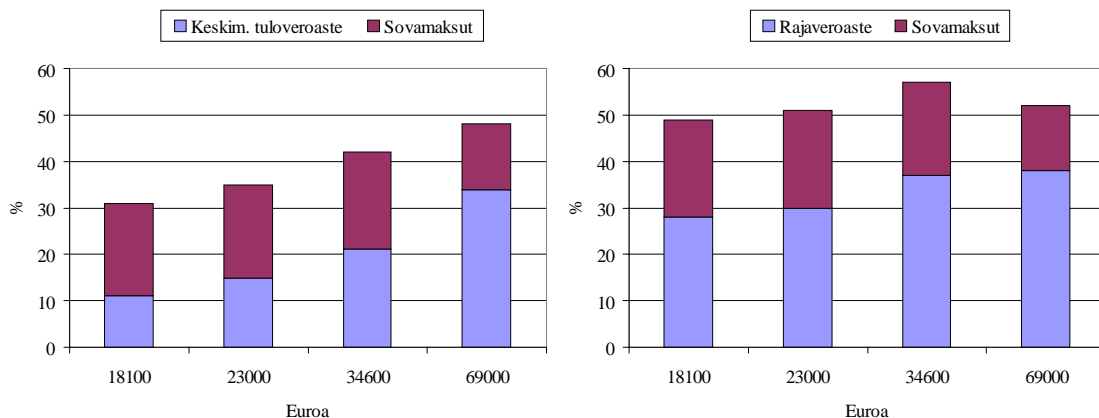
Lähde: Bundesministerium der Finanzen.

Korkein rajaveroaste laskee verouudistuksessa 53 prosentista 42 prosenttiin eli 11 prosenttiyksikköä (Kuvio 3.2). Eniten rajavero laskee suurilla tulotasolla. Myös kaikkien pienimmässä tuloluokissa, 8700-10000 euroa, huojennus on merkittävä. Muissa tuloluokissa rajaveroaste alenee vain 3-4 prosenttiyksikköä. Perheettömän henkilön verotuksessa korkeinta rajaveroastetta sovelletaan 52200 euron rajasta lähtien. Puolisoiden yhteisverotuksessa raja on 105800 euroa.

Edellä esitetyt veroastekuviot eivät sisällä sovamaksuja, joiden merkitys on Saksassa huomattava. Kuviossa 3.3 veroasteisiin on lisätty sovamaksut neljällä eri tulotasolla.

Sovamaksut nostavat veroasteita noin 20 prosenttiyksiköllä. Koska sovamaksuilla on katto, niiden vaikutus pienenee suurilla tulotasolla. Esimerkiksi 69000 euron tulotasolla sovamaksut olivat vain 14 prosenttia. Vuonna 2001 eläke- ja työttömyysvakuutusmaksua maksettiin enintään 53400 euron ja sairaus- ja hoitovakuutuksessa 40000 euron vuosituloon asti. Ylintä marginaaliveroastetta (48,5 %) sovellettiin tulotasolla 56000 euroa.

Kuvio 3.3. Keskimääräinen ja rajaveroaste ilman sovamaksuja ja niiden kanssa vuonna 2001 neljällä vuositulon tasolla.

Lähde: Autio ja Kurjenoja 2001.

Vuonna 2005 voimassa olevan, sovamaksut sisältävän korkeimman marginaaliveroasteen arvioiminen on vaikeaa sovamaksujen kattosääntöjen takia. Saksan liittoneuvosto määrää vakuutusmaksujen katot vuosittain. Yleensä niiden muutokset perustuvat yleiseen palkkakehitykseen. Kun viime vuosien muutokset ovat olleet lineaarisia, arvion mukaan vuonna 2005 eläke- ja työttömyysvakuutuksen tulokatto voisi olla 4650 euroa kuukaudessa eli 55800 euroa vuodessa¹⁴. Jos oletetaan, että sovamaksuprosentit pysyvät suurin piirtein nykyisellä tasolla ja sai-

¹⁴ Arvio Markus Grabka, Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung.

raus- ja hoitovakuutuksen tulokatto on 70 prosenttia eläke- ja työttömyysvakuutusmaksun tulokatosta, 54700 euron tuloon kohdistuu korkein marginaaliveroaste (42 %), täysimääräiset eläke- ja työttömyysvakuutusmaksut sekä noin 70 prosenttia maksimimääräisistä sairaus- ja hoitovakuutuksista (sovamaksut yhteensä 18,8 %). Sovamaksuista on esimerkkitapauksessa vähennyskelpoista 3915 euroa (sovamaksun vähennyskelpoisuus ks. OECD 2001b). Kun otetaan huomioon sovamaksujen vähennyskelpoisuus tuloverotuksessa, perheettömän henkilön korkein marginaalivero olisi vuonna 2005 arviolta noin 60 prosenttia.

3.4 Yritysverotus

Yritysverotuksen muutokset vaikuttavat eri tavalla osakeyhtiöihin ja ei-osakeyhtiömuotoisiin yrityksiin, kuten henkilöyhtiöihin ja yksityisiin liikkeenharjoittajiin. Osakeyhtiö on itsenäinen verosubjekti, ja sen verotus on suhteellista. Muissa yritysmuodoissa yritystulo jaetaan yrittäjien tulona verotettavaksi progressiivisen veroasteikon mukaisesti.

Yhteisöverokannan alentaminen

Verouudistuksessa luovutaan osakeyhtiön jakaman ja jakamattoman voiton (30 % ja 40 %) erillisistä verokannoista. Yhtenäinen liittovaltion verokanta on tämän jälkeen 25 prosenttia. Matalan yhteisöverokannan on arvioitu parantavan Saksan kaupan ja teollisuuden kilpailu-kykyä (Bundesministerium der Finanzen 2000c). Kun alueellinen liikevero ja solidaarisuusmaksu otetaan huomioon, yhteisöjen veroaste on vuodesta 2001 alkaen keskimäärin 39,36 prosenttia (kun käytetään keskimääräistä liikeveroprosenttia ja oletetaan liittovaltion tuloveron ja liikeveron veropohja samaksi) ja vaihteluväli on 36-42 prosenttia. Solidaarisuusmaksu säilyi uudistuksessa ennallaan, eikä liikeverotustakaan osakeyhtiöiden osalta muutettu¹⁵.

Taulukossa 3.3 on esitetty, miten osakeyhtiön verotus muuttuu vuoden 2001 verouudistuksessa. Jakamattoman voiton kokonaisverokanta alenee 13,1 prosenttiyksikköä ja jaetun voiton verokanta 4,4 prosenttiyksikköä. Liikeveron vähennyskelpoisuus osakeyhtiön veroa laskettaessa vaikuttaa niin, että kokonaisverokannan lasku on jonkin verran yhteisöverokannan laskua pienempi.

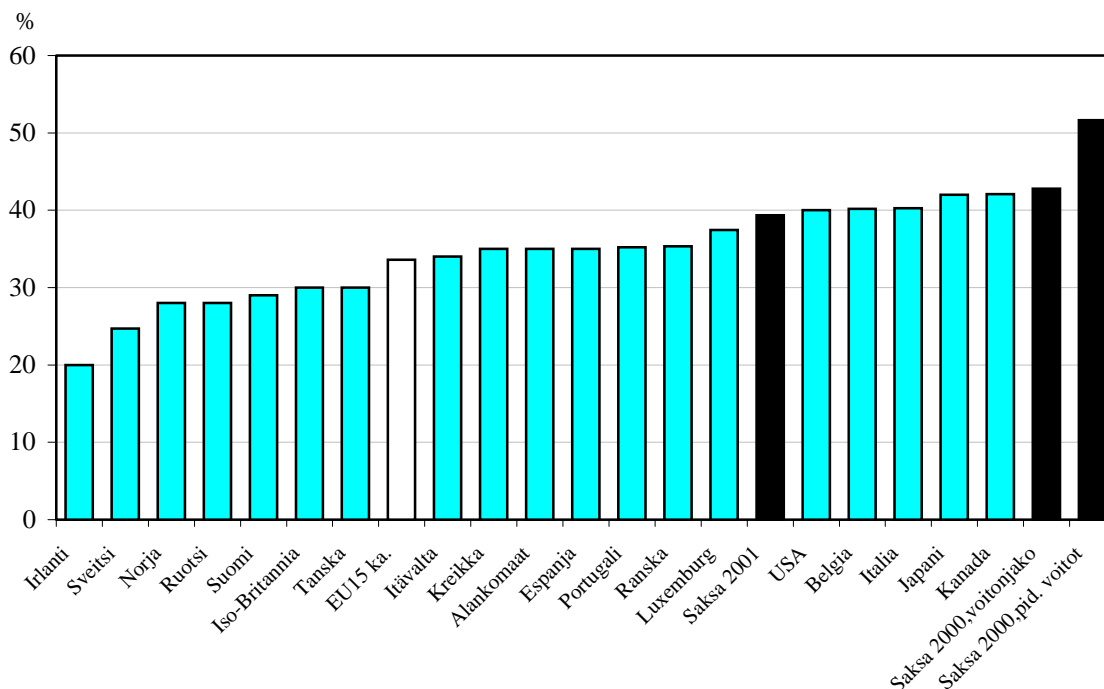
¹⁵ Yhteisöjen liikevero on alueittain vaihteleva ja suhteellinen. Se on 5 prosenttia (perusliikeveroprosentti) kerrottuna alueellisella kertoimella. Liikevero on vähennyskelpoinen sekä yhteisöveron laskentapohjasta että omasta pohjastaan. Kun alueiden keskimääräinen kerroin on 428 %, keskimääräinen liikeveroprosentti määräytyy kaavasta $(0,05 \cdot 428) / (100 + 0,05 \cdot 428) = 17,63$. Kaavassa on otettu huomioon liikeveron vähennyskelpoisuus omasta pohjastaan. Aluekohtaisten kertoimien vaihteluväli on 300-515 % (joskin yhdessä kunnassa kerroin on 0), ja liikeveroprosentin vaihteluväli 12,8-20,48 % (KPMG 2001).

Taulukko 3.3. Osakeyhtiön tulovero vuosina 2000 ja 2001.

	2001 Voitto	2000 Jaettu voitto	2000 Jakamaton voitto
Yhteisövero-%	25 %	30 %	40 %
Tulo	100	100	100
- Liikevero	17,6	17,6	17,6
= Verotettava tulo	82,4	82,4	82,4
- Yhteisövero	20,6	24,7	33
- Solidaarisuusmaksu (5,5 %)	1,1	1,4	1,8
= Tulo verojen jälkeen	60,7	56,7	47,6
Vero % tulosta	39,3	43,7	52,4

Vuonna 2000 osakeyhtiön sekä jakamattomien että jaettujen voittojen kokonaisverokanta, kun myös solidaarisuusmaksu ja liikevero otetaan huomioon, oli Saksassa korkeampi kuin muissa EU-maissa (kuvio 3.4). Myös USA:ssa ja Japanissa veroaste oli kymmenisen prosenttiyksikköä matalampi kuin pidätettyjen voittovarojen veroprosentti Saksassa. Jaettujen voittojen veroaste oli muiden korkeiden veroasteiden maiden tasolla.

Kuvio 3.4. Osakeyhtiöiden verokantojen kansainvälinen vertailu vuodelta 2001, Saksasta myös vuosi 2000 ennen Saksan verouudistusta.

Lähde: KPMG 2001.

Kun vuonna 2001 Saksan yhteisöveroprosentit yhtenäistettiin ja alennettiin 25 prosenttiin, osakeyhtiöiden keskimääräinen kokonaisverokanta jäi vielä EU-maiden kolmanneksi korkeimmaksi ja kuusi prosenttiyksikköä EU-maiden keskimääräistä veroastetta korkeammaksi.

Yhtymien ja elinkeinonharjoittajien verotuksen muutokset

Verouudistuksen tavoitteena oli alun perin yritysmuotoneutraalisuuden saavuttaminen. Verouudistusta valmisteltaessa esillä oli eri malleja henkilöyhtiöiden ja yksityisten elinkeinonharjoittajien verotuksesta. Alkuperäinen ehdotus olisi sallinut, että henkilöyhtiötä ja elinkeinonharjoittajia olisi voitu verottaa kuten osakeyhtiötä (valintamalli). Yksityiset yritykset olisi verotuksessa käsitelty samalla tavalla kuin osinkotulot. Ehdotuksen heikkoutena pidettiin kuitenkin sitä, että osakeyhtiötyyppisestä verotuksesta hyötyisivät vain ne yritykset, joiden voitto ylittäisi noin 51000 euroa. Alemmilla voittotasolla progressiivinen tuloverotus olisi ollut edullisempi. Pienet ja keskisuuret yritykset eivät olisi valintamallista juuri hyötäneet¹⁶. Ehdotukset olisivat lisäksi monimutkaistaneet verojärjestelmää.

Progressiiviseen veroasteikkoon tehdyt mittavat veronkevennykset poistivat lopullisesti tarpeen ei-osakeyhtiömuotoisten yritysten erillisestä veromallista. Muutosten jälkeen 95 prosentilla henkilöyhtiöistä ja elinkeinonharjoittajista on matalampi verokanta kuin yhteisöverokanta. Ei-osakeyhtiömuotoisten yritysten verotusta huojentaa myös puolisoiden yhteisverotus. Jotta naimisissa olevaa, yksin perhettään elättävää elinkeinonharjoittajaa verotettaisiin vuonna 2005 yhteisöverokannalla, hänen verotettavan tulonsa tulisi olla 245400 euroa. Yksinäisellä yrittäjällä raja on 127800 euroa (Federal Ministry of Finance, 2000).

Myös erillisestä yrittäjien korkeimmasta marginaaliveroasteesta luovutaan vuonna 2005, ja yrittäjiin sovelletaan yleistä korkeinta marginaaliveroastetta. Vuonna 2005 se alenee 42 prosenttiin. Vuonna 2000 korkein marginaaliveroaste oli yrittäjillä 43 prosenttia ja muilla yksityisillä henkilöillä 51 prosenttia (OECD 2000c).

Liikeveron vähennyskelpoisuus sekä tuloverosta että sen omasta pohjasta jäi voimaan myös yhtymien ja elinkeinonharjoittajien verotuksessa kuten myös osakeyhtiöiden verotuksessa. Yritykset saivat uuden liikeverovähennyksen, jonka tarkoituksena oli kompensoida valintamallin hylkäämistä. Henkilöyhtiöt ja elinkeinonharjoittajat voivat vähentää liittovaltion tuloverosta perusliikeveron määrää vastaavan osuuden 1,8-kertaisesti. Vaikka verovähennys lähentää henkilöyhtiöiden ja osakeyhtiöiden verotusta, sen ei kuitenkaan ole katsottu olevan sopusoinnussa verotuksen systematiikan kanssa (OECD 2001).

¹⁶ Toisessa ehdotuksessa pidätettyjä voittovaroja olisi verotettu yhteisöverokannalla. Yksityisottojen verokohteluun oli ehdolla kaksi vaihtoehtoa: ne olisi verotettu yrittäjän muiden tulojen yhteydessä niin, että niistä olisi joko vähennetty pidätettyjen voittojen vero tai niin, että vain puolet yksityisotoista olisi lisätty tulopohjaan (OECD 1999b).

Seuraavassa esimerkissä (taulukko 3.4) on tarkastelu 76694 euron (150000 Saksan markan) tuloksen tehnyttä yritystä ennen verouudistusta ja sen jälkeen. Tuloksesta vähennettävän liikeveron määrä pysyy samana, mutta tuloverosta tehtävä liikeverovähennys¹⁷ keventää verotusta. Vaikutusta on myös verotaulukoon tehtävillä kevennyksillä. Kaikkiaan tuloveroaste alenee esimerkkiyrityksessä 41,4:stä 33,2 prosenttiin (kun alueellinen kerroin on 300 %).

Liikeveron katsominen vähennyskelpoiseksi liikekuluksi ja uusi liikeverovähennys on tarkoitettu antamaan yrityksille täysi hyvitys liikeverosta. Pääosa pk-yrityksistä saakin täyden hyvityksen.

Taulukossa 3.4 on havainnollistettu, miten liikeverohuojennus toimii. Esimerkissä yritys on veroluokassa 4, jossa perusveroprosentti on 4. Kun alueellinen kerroin on 300 %, yrityksen liikeveroprosentti on 12. Alueellisen kertoimen ollessa 500 %, liikeveroprosentti on 16. Esimerkissä liikeveron vähentäminen liikekuluna vähentää tuloveron ja solidaarisuusmaksun määrää.

Taulukko 3.4. Henkilöyhtiön ja elinkeinonharjoittajan tuloveroaste 76694 euron (150000 Saksan markan) tulotasolla vuosina 2000 ja 2005, kun alueellinen kerroin k on 300 % tai 500 % vuodelta 2005.

	2005 k=500 %	2005 k=300 %	2000 k=300 %
Yrityksen tulos ¹⁸	76694	76694	76694
- Liikevero	5624	3615	3615
Tulos liikeveron jälkeen	71070	73079	73079
Tulovero ¹⁹	21934	22779	26703
Ylimääräinen liikeverovähennys	-2024	-2169	0
Solidaarisuusmaksu tuloverosta	1206	1253	1468
Maksettava liikevero	5624	3615	3615
Tuloverot yhteensä	26740	25478	31786
Tuloverot % yritystulosta	34,9	33,2	41,4
Tulovero ilman liikeveroa	25632	25633	
Liikeveroa jää maksettavaksi	996	0	
Liikeverohuojennus	82 %	100 %	

Tuloverosta tehtävä ylimääräinen liikeverovähennys vähentää veroja edelleen. Laskettaessa yrityksen verot ilman liikeveroa ja vertaamalla tulosta veroihin,

¹⁷ Liikeverovähennykseen ei sovelleta alueellista kerrointa (tämä perusliikevero vastaa periaatteessa kerrointa 100 %), ja se vähennetään 1,8-kertaisena maksettavan tuloveron määrästä. Esimerkissä liikeveron määrä jaetaan kertoimen 300 % (tai 400 %) mukaisesti neljällä ja kerrotaan 1,8:lla, jolloin saadaan ylimääräinen liikeverovähennys (ks. laskennasta tarkemmin liite 2).

¹⁸ Oletettu, ettei liikeveropohjaan tehdä korjauksia.

¹⁹ Laskennassa käytetty perustuloveroasteikko muuntamalla Saksan markat euroiksi valuuttakurssilla 1,95583. Esimerkiksi vuodelle 2005 tarkoitettujen tuloveroasteikon mukaan tulon osasta 72603 määrättyvä veron on 22579, ja sen ylittävältä osalta vero lasketaan ylimmän marginaaliveroasteen 42 % perusteella. Vuoden 2000 veroasteikon mukaan tulon osasta 72603 määrättyvä vero on 26499, ja ylittävältä osalta yrittäjien ylimmän marginaaliveroasteen 43 % mukainen vero.

joissa alueellinen liikeverotus on mukana, nähdään liikeverohuojennuksen määrä. Liikevero eliminoituu esimerkkiyrityksessä, kun alueellinen kerroin on 300 %, mutta alueellisen kertoimen ollessa 500 % liikeverohuojennus on vain 82-prosenttinen. Korkeilla liikeverokannoilla liikeverohuojennus ei ole täydellinen²⁰.

Poistosäännösten muutokset

Veropohjan laajentamiseksi tehdyt toimenpiteet keskittyivät pääasiassa käyttöomaisuuden poisto-oikeuksien kiristämiseen vuonna 2001. Verotulojen kannalta merkittävin toimenpide oli koneiden ja kaluston menojäännöspoiston maksimi-prosentin laskeminen 30 prosentista 20 prosenttiin. Liikerakennusten tasapoistot pienenivät 4 prosentista 3 prosenttiin. Myös muiden omaisuuserien poistoprosentteja muutettiin vastaamaan paremmin omaisuuden todellista taloudellista käyttöikä.

Taulukko 3.5. Saksan poistoprosentit ennen ja jälkeen verouudistuksen.

Poistokohde	Poisto-% ennen verouudistusta	Uusi poisto-% vuonna 2001
Menojäännöspoisto		
Koneet ja kalusto	30	20
Tasapoisto		
Liikerakennukset	4	3
Koneet	10	7,7
Toimistolaitteet	20	12,5
Toimistokalusteet	10	7,7
Tietokoneet	25	33
Autot, trukit yms.	20-25	11,1-16,7

Lähde: European Tax Handbook 2001.

Menojäännöspoistoprosentin suuruutta rajoitetaan niin, että se saa uudistuksen jälkeen olla enintään kaksinkertainen verrattuna vastaavaan sallittuun tasapoistoprosenttiin. Aiemmin sallittiin tasapoistoprosenttiin verrattuna kolminkertainen menojäännöspoistoprosentti.

Myös pienten ja keskisuurten yritysten hankintavarauksen ehtoja tiukennettiin. Yritykset, joiden nettovarallisuus on enintään 204500 euroa (400000 Saksan markkaa), saivat aiemmin tehdä 50 prosentin hankintavarauksen tulevia investointeja varten. Verouudistuksessa hankintavarauksen pienennettiin 40 prosenttiin vuodesta 2001 alkaen (European Tax Handbook 2001).

²⁰ Alueelliset kertoimet vaihtelevat kuntien rahoitustilanteen mukaan ja ovat yleensä suurissa kaupungissa korkeita. Vuonna 2000 kertoimet olivat Berliinissä 410 %, Frankfurt am Mainissa 500 %, Hampurissa 470 % ja Münchenissä 490 % (European Tax Handbook 2001).

Tappioiden vähentämisen muutokset

Tappiontasaussäännöt kiristyivät vuonna 2001. Kun aiemmin tilikauden tappio voitiin vähentää takautuvasti edeltävän vuoden tulosta 1 miljoonaan euroon (2 miljoonaan Saksan markkaan) asti, uudistuksessa raja alennettiin puoleen miljoonaan euroon (yhteen miljoonaan Saksan markkaan). Vastaavasti säännöstä tappioiden vähentämisestä tulevina vuosina muutettiin niin, että puolen miljoonan euron ylittävä osuus tappioista on vähennyskelpoista²¹ (European Tax Handbook 2001).

Sukupolvenvaihdoksen helpottamiseksi tehdyt muutokset

Yrittäjien sukupolvenvaihdosta haluttiin tukea verouudistuksessa. Yhtenä verotuna säädettiin verovapaa siirto yhtiömiesvaraukseen sukupolvenvaihdoksessa tai muussa yhtiön omistuksen siirrossa. Toinen huojennus on yrityksen myyntivoiton verovapauden nostaminen noin 51000 euroon (100000 Saksan markkaan) aiemmasta 31000 eurosta (60000 Saksan markasta) sukupolvenvaihdoksissa.

Myös vuoden 1999 alusta alkaen poistettu eläkkeelle jäävän osakkaan edullinen verokanta henkilöyhtiöiden tai niiden osuuksien myynneissä otetaan uudelleen käyttöön. Ensimmäistä 5 miljoonan euron (10 miljoonan Saksan markan) suurista myyntivoittoa verotetaan verokannalla, joka vastaa puolta verovuoden keskimääräisestä verokannasta. Ehtona on, että yrityksen myyjä on myyntipäivänä vähintään 55-vuotias, eikä huojennusta voida käyttää kuin kerran elinaikana.

Konserniverotukseen tehdyt muutokset

Konserni voi Saksassa tietyillä ehdoilla olla itsenäinen verosubjekti. Tämä mahdollistaa mm. konsernin sisäisen tappiontasauksen. Verouudistuksessa lievennettiin konserniverotuksen ehtoja. Uudistuksen jälkeen konserniverotus hyväksytään, jos emoyhtiön välillisen ja välittömän omistuksen yhteismäärä on vähintään 50 prosenttia konserniyrityksestä. Aikaisemmin osakkeenomistuksen 50 prosentin vähimmäisraja koski aiemmin vain joko välittömien tai välillisten osakkeenomistuksien yhteismäärää. Lisäksi aiemmin vaadittiin, että yhtiöillä on yhteinen johto sekä yhteisiä tai toisiaan täydentäviä liiketoimintoja (Bogenschutz ja Wright 2000).

Alikapitalisointisääntömuutokset

Yhteisöjen alikapitalisointisääntöjä tiukennettiin vuonna 2001. Muutoksella haluttiin estää yritysten rahoitusta sellaisella velkapääomalla, joka tosiasiallisesti olisi rinnastettavissa omaan pääomaan. Omaan pääomaan rinnastettavissa olevan velan korot eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia. Kun aiemmin yritysten pää-

²¹ Hakemuksesta tappiontasaus voidaan tehdä pelkästään tulevina vuosina.

omasta velan osuus sai olla enintään 75 prosenttia, uudistuksessa osuus alennettiin 60 prosenttiin. Vastaavasti holdingyhtiöiden kohdalla vaatimus velkapääoman maksimiosuudesta oli 90 prosenttia ja uudistuksen jälkeen 75 prosenttia.

3.5 Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopuminen ja osinkojen verotus

Yritys- ja osakasverotusta muutettiin verouudistuksessa siten, että yli 20 vuotta käytössä olleesta yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovutaan ja siirrytään kahdenkertaisen verotuksen järjestelmään, jossa osakkeenomistajien verotusta huoennetaan. Muutos toteutetaan vuonna 2001²². Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän ongelmana pidettiin muun muassa sitä, että se syrji ulkomaisia sijoittajia. Hyvitys myönnettiin vain kotimaisille yksityishenkilöille ja yhteisöille, mutta ei verovapaalle yhteisöille eikä ulkomaisille osakkeenomistajille.

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä kotimaiselle osakkeenomistajalle myönnettiin täysi hyvitys jaettuun voittoon kohdistuneesta yhteisöverosta. Hyvitys koski ainoastaan yhteisöveroa (Körperschaftsteuer), mutta ei alueellista liikeveroa (Gewerbesteuer) eikä solidaarisuusmaksua. Järjestelmään kuului myös ennakonpidätyksen luonteinen lähdevero (Kapitalertragsteuer), jonka yritys pidätti osingonmaksun yhteydessä. Ennakonpidätys säilyy uudessakin järjestelmässä, mutta laskee 25 prosentista 20 prosenttiin (21,1 %, kun solidaarisuusmaksu otetaan huomioon). Se koskee sekä kotimaisia että ulkomaisia osingonsaajia.

Uudistuksen pääperiaatteet ovat seuraavat:

- yksityishenkilöiden saamat kotimaiset ja ulkomaiset osinkotulot tulevat puoliiksi veronalaisiksi
- yhteisöjen saamat kotimaiset ja ulkomaiset osinkotulot tulevat kokonaan verovapaiksi²³ (ulkomaiset käytännössä 95-prosenttisesti)

Muutosten jälkeen ulkomaiset ja kotimaiset osingot tulevat Saksassa verotuksessa tasavertaiseen asemaan.

²² Osinkoa jakavaan yritykseen sovelletaan uutta järjestelmää vuonna 2001, mikäli sen tilikausi on kalenterivuosi. Muussa tapauksessa uuden järjestelmän voimaantulo lykkääntyy seuraavaan vuoteen.

²³ Parlamentin ylähuone hyväksyi 20.12.2001 lain, joka takaa kunnille tietyillä edellytyksillä verotuloja osingoista. Jos yrityksen omistusosuus sille osinkoa jakavasta kotimaisesta tai ulkomaisesta yrityksestä on alle 10 % (portfoliosijoitukset), tai jos osinkoon oikeuttavia osakkeita ei ole omistettu verovuoden alusta lähtien, osinkotuloista maksetaan alueellista liikeveroa. Liikeveroa maksetaan osingosta myös omistuosuuden ylittäessä 10 %, jos osinkoa jakava yritys on EU:n ulkopuolella, ja jos sen tulosta yli 10 % on passiivista sijoitustuloa. Uutta säännöstä sovelletaan kotimaisiin osinkoihin 1.1.2002 alkaen ja ulkomaisiin osinkoihin 1.1.2001 alkaen. Liikeverokannat vaihtelevat 12 %:sta 20 %:iin (Ernst & Young 2002).

Yksityishenkilöiden saamat osingot

Uudessa puolitulojärjestelmässä osinkotuloista vain puolet on osingonsaajan²⁴ verotettavaa tuloa. Osinkotulojen verotusta keventää henkilöverotuksessa pääomatulojen verovapaa osa (Sparerfreibetrag), joka on suuruudeltaan noin 1500 euroa (3000 Saksan markkaa). Aviopuolisoiden kohdalla verovapaus on noin 3000 euroa (6000 Saksan markkaa). Pääomatulojen verovapaan osuuden merkitys korostuu, koska osinkotulojen verovapaa osa lasketaan puolitetusta osingosta.

Myös osinkotuloihin liittyvät tulonhankkimismenot puolitetaan verotuksessa. Menot ovat puoliksi vähennyskelpoisia, vaikka osinkotuloja ei juuri sinä vuonna olisikaan. Mikäli osakkaalla ei ole muita pääomatuloja, ao. tulolähteen tulos on tappiollinen. Tällöin tappiot voidaan vähentää muiden tulolähteiden tulosta²⁵.

Taulukko 3.6. *Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän ja puolitulojärjestelmän vertailu*²⁶.

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä				Puolitulojärjestelmä					
Yrityksen voitto			100	Yrityksen voitto			100		
- liikevero			20	- liikevero			20		
=Verotettava voitto			80	=Verotettava voitto			80		
- yhteisövero (30 %)			24	- yhteisövero (25 %)			20		
- solid.maksu (5,5 %)			1	- solid.maksu (5,5 %)			1		
= Jaettava osinko			55	= Jaettava osinko			59		
Osakkaan käteisosinko			55	Osakkaan käteisosinko			59		
+ hyvitys			24	- puolet osingosta			30		
Verotettava osinko			79	Verotettava osinko			30		
Osakkaan vero-%	42	40	30	Osakkaan vero-%	42	40	30		
Tulovero brutto	33,2	32	24	16	Tulovero brutto	12,6	12	9	6
- hyvitys	24	24	24	24					
Tulovero netto	9,2	8	0	-8	Tulovero netto	12,6	12	9	6
Netto-osinko	45,8	47	55	87	Netto-osinko	46,4	47	50	53

Uudessa järjestelmässä kotimaisten ja ulkomaisten osinkotulojen verotus tulee yhdenmukaiseksi. Ulkomailta peritty lähdevero hyvitetään kotimaisen osingonsaajan kotimaassa siihen määrään asti kuin osingosta määräytyisi Saksassa veroa²⁷. Ulkomailta saatujen osinkojen verotus kevenee merkittävästi.

²⁴ Puolitulojärjestelmää sovelletaan myös henkilöyhtiöiden osakkaisiin ja yksityisiin liikkeenharjoittajiin.

²⁵ Kaikkien tulolähteiden yhteenlaskettuja tappioita voidaan vähentää enintään 102000 euroa (200000 Saksan markkaa). Jos positiivisten tulolähteiden summa ylittää tämän rajan, tappioita voidaan vielä vähentää 50 % rajan ylittävästä tulosta (European Tax Handbook 2001).

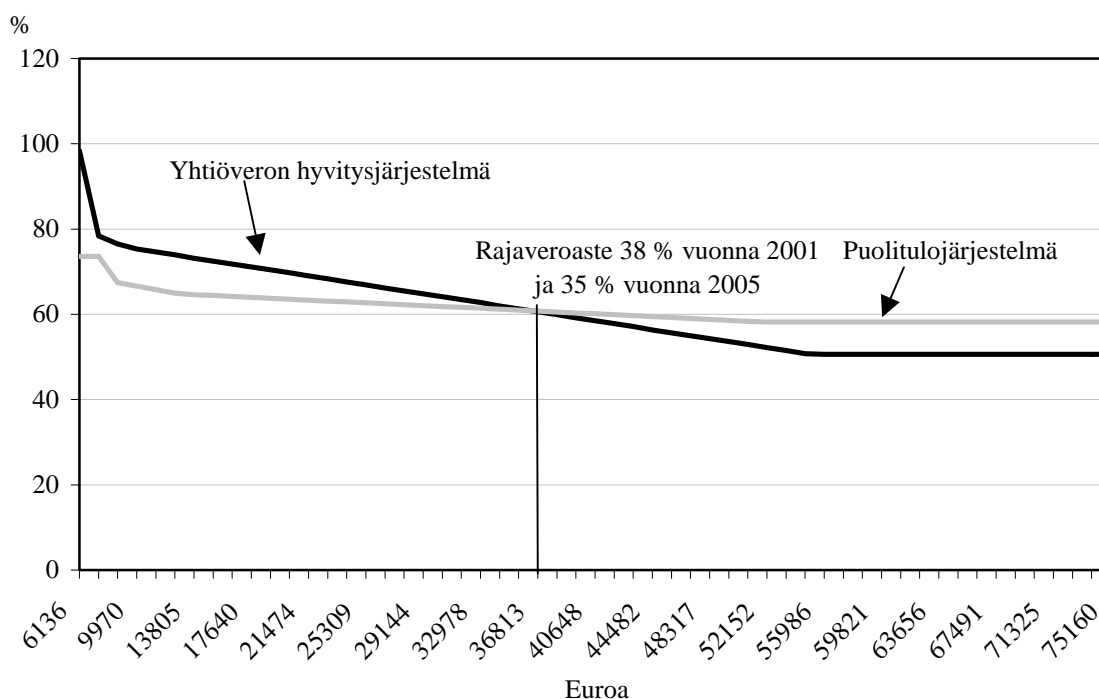
²⁶ Lähdeveroa ei ole laskelmassa mukana. Lisäksi on oletettu, että osakkaalla on muita pääomatuloja niin paljon, että ne kattavat pääomatulojen verovapaan osuuden. Liikeveroprosentiksi on oletettu 20.

²⁷ Alkuperäisessä lakialoitteessa rajoitettiin ulkomaisesta osinkotulosta saatava lähdeveron hyvitys 50 prosenttiin. Tämä rajoitus kuitenkin jätettiin pois lopullisesta lakiesityksestä, jotta kotimaisten ja ulkomaisten osinkotulojen verotus olisi yhdenmukaista.

Taulukossa 3.6 on kuvattu, miten verojärjestelmä muuttuu, kun osingonsaajana on yksityinen henkilö. Kun verrataan puolitulojärjestelmää aikaisempaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmään, se näyttäisi hyödyttävän lähinnä niiden kotimaisten yritysten osakkeenomistajia, joiden veroprosentti on yli 40, mutta asettavan aiempaa heikompaan asemaan ne osakkaat, joiden veroprosentti on tämän alapuolella. Esimerkkilaskelman mukaan 40 prosentin verokannalla osakkaan netto-osinko pysyy samana, mutta 20 prosentin verokannalla putoaa 60 prosenttiin siitä, mitä yhtiöveron hyvitysjärjestelmä tuotti.

Verouudistus alensi osakkaan rajaveroasteita. Jos tarkastellaan osingon verovuotta 2001 ja 2005, saadaan käsitys siitä, miltä tulotasolta alkaen puolitulojärjestelmä hyödyttää osingonsaajia. Osinkotulot verotetaan osakkaan muiden tulojen yhteydessä.

Kuvio 3.5. Osakkaan netto-osinko prosenttina yrityksen voitosta ennen veroja yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä vuonna 2001 ja puolitulojärjestelmässä vuonna 2005²⁸.

Puolitulojärjestelmä näyttäisi antavan suuremman netto-osingon kuin yhtiöveron hyvitysjärjestelmä, jos osinkotuloja saavan osakkaan verotettavat tulot ylittävät 36800 euroa (72000 Saksan markkaa). Tällöin rajaveroaste on 35 prosenttia vuonna 2005.

²⁸ Käytetty erillisenä verotettavan perusverotaulukon rajaveroasteita ao. vuosilta, Saksan markat on muunnettu euroiksi kurssilla 1,95583.

Yhteisöjen saamat osingot

Yhteisöjen saamat kaikki osingot tulevat verovapaiksi. Verouudistus keventää merkittävästi erityisesti ulkomailta saatujen osinkotulojen verotusta. Aiemmin ulkomaiset osingot olivat verovapaita vain verosopimuksen perusteella tai, jos osingot tulivat EU-maissa olevista tytäryhtiöistä.

Käytännössä ulkomailta saadut osingot eivät kuitenkaan ole täysin verovapaita, sillä ulkomaisista verovapaista osingoista vähennetään 5 prosenttia, minkä määrän on laskennallisesti katsottu vastaavan osinkoihin liittyviä liikekuluja. Vähennys tehdään riippumatta osinkoihin liittyvien liikekulujen todellisesta määrästä. Näin ollen 5 prosenttia osingoista on veronalaista tuloa ja kaikki todella syntyneet liikekulut ovat vähennyskelpoisia. Viiden prosentin osuuden ylittävät osinkoihin liittyvät kulut pienentävät jonkun muun tulolajin verorasitusta (Goutier & Partners). Myös Saksan väliyhteisölainsäädäntö otetaan osinkoverotuksessa huomioon, joskin toisessa muodossa kuin aiemmin²⁹.

Kun kotimaisiin osinkotuloihin liittyvät tulonhankkimiskulut ovat vähennyskelpoisia vain verovapaan osingon ylittävältä osalta, ulkomaisiin osinkotuloihin liittyvät tulonhankkimiskulut ovat kokonaan vähennyskelpoisia (Goutier & Partners).

Siirtymäsäännökset

Kuten useimmissa yhtiöveron hyvitystä soveltavissa maissa, myös Saksassa järjestelmään sisältyi täydennysvero. Sen tavoitteena oli varmistaa, että hyvitykseen oikeuttavista jaetuista voitoista oli yhtiötasolla maksettu täysimääräinen Saksan jaettujen voittojen yhteisövero.

Järjestelmä poikkesi kuitenkin monessa suhteessa mm. Suomen soveltamasta menettelystä. Saksassa voittovarot jaettiin ryhmiin sen mukaan miten paljon

²⁹ Väliyhteisölainsäädännön (CFC) piirissä ovat Saksassa asuvat 'passiivista tuloa tuottavan yrityksen' osakkeenomistajat (yritykset tai henkilöt), joilla on omistusosuutta tai päätäntävaltaa yhteensä yli 50 % ulkomaisessa yrityksessä maissa, joissa verokanta on olennaisesti alempi kuin Saksassa (alle 38 %, eli 25 %:n yhteisövero plus keskimääräinen liikevero 13 %). Yksittäisen sijoittajan kohdalla rajoitus oli 10 %. Parlamentin ylähuone hyväksyi 20.12.2001 lain, jolla CFC-lainsäädäntöä muutettiin. Osingot säädettiin aktiiviseksi tuloksi, jos niiden katsotaan olevan peräisin aktiivista tuloa tuottavista yrityksistä. Lisäksi alennettiin yksittäisen saksalainen sijoittajan omistusosuus 1 %:iin. Jos kuitenkin ulkomaisen yrityksen tulosta yli 90 % koostuu passiivisesta sijoitustulosta, CFC-lainsäädäntöä sovelletaan, vaikka omistusosuusraja alitettaisiin (sovelletaan tuloon yrityksistä, joiden tilikausi alkaa 15.8.2001 jälkeen). Säännöksillä varmistetaan, että ulkomaisen yrityksen verotus vastaa kotimaisen yrityksen verotusta, jolloin omistajan veroihin lisätään ulkomaisen yrityksen voiton perusteella laskettu 38 %:n vero (yhteisövero 25 % ja keskimääräinen liikevero 13 %). Yksittäisen henkilön kohdalla sovelletaan hänen henkilökohtaista veroastettaan. Jos ulkomainen yritys myöhemmin jakaa tulonsa osinkoina tai jos yrityksen osakkeet myydään, nämä tulot ovat yhteisölle ja niiden osakkaille verovapaita. Yksittäisen henkilön vastaavat tulot kuuluvat puolitulojärjestelmän piiriin, ja niistä aiemmin peritty vero hyvitetään (European Tax Handbook 2001, Goutier & Partners ja Ernst & Young 2002).

niistä oli maksettu veroa³⁰. Periaatteessa järjestelmä sisälsi vähintään kolme voittovarojen ryhmää: pidätettyjen voittojen verokannalla verotetut voitot, jaetun voiton verokannalla verotetut voitot sekä verovapaat voitot. Jos osingonjaon lähteenä oli näistä ryhmistä ensimmäinen, yritykselle maksettiin veronpalautuksena määrä, joka vastasi pidätettyjen ja jaettujen voittojen veroasteiden eroa. Jos taas yritys jakoi osinkoja kirjaten ne verottamattomista voitoista, se joutui maksamaan täydennysveroa. Vastaavasti täydennysveroa tai veronpalatusta ei tarvittu, jos osinkojen lähteenä oli jaettujen voittojen verokannalla verotetut voitot.

Ensimmäisinä käyttöjärjestyksessä olivat korkeimman verokannan mukaan verotetut voitot ja tämän jälkeen seuraavaksi kireimmin verotetut voitot. Viime vuosikymmenellä yhteisöverokannan alentamiset johtivat siihen, että oman pääoman tilien määrä kasvoi, ja järjestelmä muuttui varsin monimutkaiseksi. Voitonjaon yhdenkertaisen veroutuksen varmistamiseksi oli 1990-luvun lopussa käytössä kahdeksan oman pääoman tiliä.

Luovuttaessa yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä ei enää ole tarvetta seurata voitonjakoon käytettävien varojen tulolähteitä. Jotta voitonjakoon käytettävistä aiemmin korkeammalla verokannalla verotetuista voitoista (vastaavat veroylijäämien perustana olevaa tuloa Suomen verojärjestelmässä) saatua hyvitystä ei menetettäisi, uusi järjestelmä tulee lopullisesti voimaan vähitellen vuoteen 2015 mennessä.

Siirtymäsäännösten mukaan tilikaudelta 2001 jaettuihin voittoihin sovelletaan säännöstä, jonka mukaan aiemmin 45 prosentilla verotetuista voittovaroista saatava hyöty muunnetaan vastaamaan 40 prosentin ja 30 prosentin verokannan eroa. Verosta tehtävä hyvitys on tällöin 1/6 siitä osingosta, joka maksetaan aiemmin 40 prosentilla verotetuista voittovaroista. Tämä siirtymäsäännös on voimassa 14 vuotta³¹ (Endres ja Oestreicher 2000).

Tilikauden 2000 voitoista seuraavan vuoden puolella maksettaviin osinkoihin sovelletaan vanhoja sääntöjä (yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovutaan vasta 2001) osinkoja jakavassa yhtiössä. Tämä luo kannustimen jakaa voittoja aiemmin 45 prosentilla verotetuista voitoista. Vuonna 2001 Saksan yhteisöveron tuotto romahtikin negatiiviseksi (Hawranek et al. 2002), kun verottaja joutui maksamaan yritykselle sen osuuden jaetusta voitosta, joka vastasi 30 prosentin ja 45 prosentin erotusta voitosta.

³⁰ Kun Suomessa pidetään kirjaa veroylijäämistä eli vanhojen voittojen yhtiöveroista, joita vielä voidaan käyttää hyvitykseen, Saksassa kirjapidolla pyrittiin seuraamaan verotettujen ja verovapaiden voittojen määriä. Suomessa veroylijäämät vanhenevat 10 vuodessa, Saksassa taas hyvityksellä ei ole takarajaa.

³¹ Alun perin pidätetyistä voittovaroista 100 maksettiin veroa 40 % eli 100. Kun nämä pidätetyt voittovarat $100-40=60$ jaetaan edelleen, niistä peritään 30 % veroa eli 18. Hyvitys $1/6$ kertaa 60 on 10, mikä vastaa verokantojen eroa.

3.6 Osakkeiden myyntivoiton verotus

Ennen verouudistusta yksityishenkilöiden osakkeiden myyntivoitot olivat yhden vuoden omistusaajan jälkeen kokonaan verovapaita, mikäli osakkaan omistussuus ei noussut 10 prosenttiin yrityksestä. Alle vuoden pituisissa omistuksissa myyntivoitto oli kokonaan veronalaista.

Verouudistuksessa yksityishenkilöiden osakkeiden myyntivoittojen verovapaus säilyy, mutta omistussuusraja alennetaan yhteen prosenttiin. Tämä pudottaa verovapauden piiristä ne osakkaat, joiden omistussuus yrityksestä on 10 ja yhden prosentin välillä. Verovapaus koskee sekä ulkomailta että kotimaasta saatuja myyntivoittoja. Jos osakkeet myydään vuoden sisällä hankinnasta, tai jos osakkaan merkittävä omistussuus on vähintään yksi prosentti yrityksestä, myyntivoitot ovat veronalaisia, mutta osinkotulojen tapaan vain puoliksi. Vastaavasti vain puolet myyntitappioista on tällöin vähennyskelpoista verotuksessa.

Uutta yhden prosentin merkittävän omistussuuden rajaa sovelletaan vuonna 2002 tapahtuviin myynteihin, jos osakemyynnin kohteena olevan yrityksen tilikausi on kalenterivuosi. Muussa tapauksessa uusi raja koskee myyjä, jotka tehdään tilikauden 2002/2003 päättymisen jälkeen (European Tax Handbook 2001)³².

Taulukko 3.7. Osakkeiden myyntivoiton veronalaisuus ennen ja jälkeen verouudistuksen.

	2001 ennen verouudistusta	2002 verouudistuksen jälkeen
Yksityinen henkilö		
- omistusaika	Alle 1 vuotta	Alle 1 vuotta
- tai omistussuus	Vähintään 10 %	Vähintään 1 %
- veronalainen osuus	100 %	50 %
- kulujen vähennyskelpoisuus	100 %	50 %
- myyntitappioiden vähentäminen	100 %	50 %
Kotimainen yhteisö		
- veronalainen osuus	100 % kotimaisista myyntivoitoista ¹⁾	100 % epäpuhtaiden osakkeiden myyntivoitoista ²⁾
- myyntitappion vähentäminen	100 %	0 %

1) Ulkomaisten tytäryhtiöiden (omistussuus 10 %) osakkeiden myyntivoitot ovat verovapaita verosopimusten perusteella

2) 'Epäpuhtaiden osakkeiden' myyntivoitto on verovapaa vasta 7 vuoden odotusaajan jälkeen. Esim. osakkeet, jotka kirjanpidossa on arvostettu todellista alempaan arvoon, eikä korjausta todelliseen arvoon ole tehty.

³² Uudistuksen aikana vuoteen 2005 saakka asteittain aleneva tuloverokanta (korkein tuloverokanta 42 prosenttia vuodesta 2005 eteenpäin) luo kannustimen jakaa osinkoja vasta tuloverokannan ollessa alimmillaan. Yksityisillä henkilöillä, jotka omistavat vähintään yhden prosentin osakkeista, on yleisesti kannustin myydä omistamansa osakkeet vasta vuonna 2002. Tällöin tuloveroa maksetaan ainoastaan puolesta myyntivoitosta. Odotettujen myyntitappioiden täytyisi kuitenkin realisoitua ennen vuoden 2001 loppua, jotta tappiot voitaisiin täysimääräisesti vähentää.

Saksalaiset osakeyhtiöt ovat jo vuosia olleet verovapaita ulkomaisten tytäryhtiöidensä myyntivoitoista (Brodersen 2000). Vuodesta 2002 verovapaus ulotetaan koskemaan niiden kaikkia kotimaisten ja ulkomaisten osakkeiden myyntivoittoa³³. Muussa tapauksessa verovapaus saadaan vasta yrityksen tilikauden päättymisen jälkeen. Verovapauden saamiseksi ei vaadita vähimmäisomistusta tai tiettyä pitoaikaa. Väärinkäsitysten estämiseksi verovapaudelle on asetettu ehdoksi vähintään seitsemän vuoden omistusaika epäpuhtaiden osakkeiden kohdalla³⁴.

Myyntivoittojen verovapaussäännöksiä sovelletaan saksalaisten osakeyhtiöiden lisäksi myös ulkomaisten osakeyhtiöiden Saksassa sijaitseviin kiinteisiin toimipaikkoihin. Osakeyhtiöiden suorien osakeomistusten lisäksi verovapaus koskee myös henkilöyhtiöiden kautta tapahtuvaa osakeomistusta. Kun osakeyhtiö on henkilöyhtiön yhtiömies, henkilöyhtiön omistamien osakkeiden luovutusvoitto on verovapaa siltä osin kuin ko. myyntivoitto jaetaan verotettavaksi osakeyhtiön tulona.

Osakkeiden myyntivoittojen verovapauden edellytysten täyttyessä mahdolliset myyntitappiot eivät ole vähennyskelpoisia (Goutier & Partners). Tietty epäsymmetria on kuitenkin epäpuhtaiden osakkeiden myyntivoittojen verotuksessa. Jos epäpuhtaat osakkeet myydään ennen seitsemän vuoden odotusaikaa, ne ovat veronalaisia, mutta myyntitappioita ei voida vähentää tänä aikana (Brodersen, 2000). Toinen taas 'veron kiertoon' liittyvä tekijä on välillinen omistus henkilöyhtiön kautta. Henkilöyhtiö voi periaatteessa vähentää osakkeiden myyntitappiot ennen tulojen jakamista osakkaiden tulona verotettavaksi. Osakeyhtiö, joka on henkilöyhtiön osakas, voi siis saada osakkeiden myyntivoitot verovapaina, mutta osakkeiden myyntitappiot voidaan vähentää henkilöyhtiön verotuksessa.

³³ Osakekauppaa tekevien yritysten, kuten pankit tai finanssipalveluyritykset, osakkeiden myyntivoitot eivät ole verovapaita (European Tax Handbook 2001).

³⁴ Jos osakkeet on saatu verovapaan uudelleenorganisoinnin kautta, vähimmäispitoaika on 7 vuotta. Jos tytäryhtiön osakkeet oli verotuksessa aiemmin poistettu tai kirjattu todellista arvoa alempaan arvoon, osakkeiden myyntivoitto on veronalaista.

4 Saksan verouudistuksen arviointia

Saksan verouudistuksen tavoitteena oli lisätä kasvua ja kotimaisia investointeja, parantaa maan kansainvälistä kilpailukykyä, parantaa yritysmuotoneutraalisuutta, yksinkertaistaa verotusta ja tehdä siitä aikaisempaa läpinäkyvämpi. Järjestelmän tuli olla sopusoinnussa eurooppalaisen käytännön kanssa ja vähemmän altis veronkierrolle. Seuraavassa arvioidaan, miten Saksan verouudistus näyttäisi toteuttavan tavoitteitaan.

4.1 Edistääkö Saksan verouudistus kotimaisia investointeja

Verouudistus ei yksiselitteisesti lisää kotimaisia investointeja, sillä useissa tapauksissa riippuen mm. investointikohteesta, rahoitusmuodosta ja rahoittajatahosta, se nostaa investoinnin pääomakustannusta.

Tämä tulee erityisen selkeästi esiin³⁵, kun investoinnin rahoittajaksi oletetaan kotimainen luonnollinen henkilö, jonka tulo verotetaan ylimmällä rajaveroasteella, ja jolla ei ole merkittävää vähintään yhden prosentin omistusosuutta yrityksessä (Kuvio 4.1).³⁶ Kuvion mukaan pääomakustannus nousee kaikissa rahoitusmuodoissa vuonna 2005. Pääomakustannus nousee selkeästi myös niillä osakkailla, jotka tulevat myyntivoittoverotuksen piiriin siitä syystä, että merkittävän omistusosuuden raja³⁷ alennetaan 10 prosentista yhteen prosenttiin.

Pääomakustannuksen nousu tässä tapauksessa johtuu erityisesti koneiden ja laitteiden poistosäännösten kiristämisestä ja siitä, että yhteisöverokannan alentaminen pienentää poistoista yritykselle koituvaa verosäästöä. Lisäksi henkilöveroasteen aleneminen keventää korkotulojen verotusta, mikä korkojen pysyessä ennallaan nostaa omalla pääomalla rahoitettavan reaali-investoinnin tuottovaatimusta.

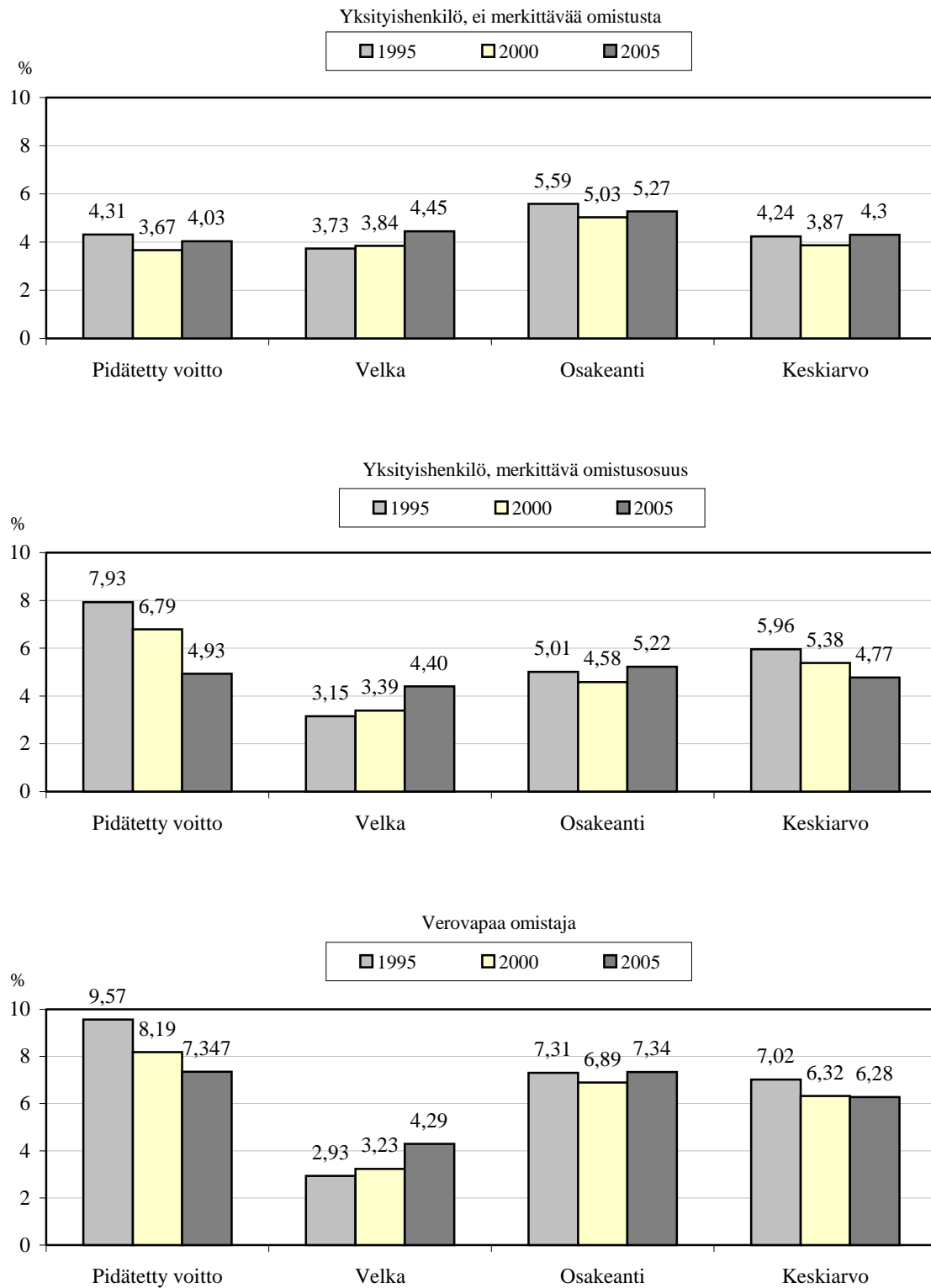
Kun omistajaa verotetaan korkeimmalla marginaaliveroasteella, ja osakkaalla on yrityksessä merkittävä omistusosuus (vähintään 1 %), osakkaan myyntivoitot tulevat puoliksi veronalaisiksi. Kun aiemmin myyntivoitot olivat kokonaan veronalaisia, verouudistus laskee pääomakustannusta pidätetyillä voittovaroilla rahoitetussa investoinnissa ja myös rahoitusmuotojen painotetussa keskiarvossa.

³⁵ Laskentaperusteet on esitetty liitteessä 4.

³⁶ IMF (2001) ja European Commission (2001) toteavat samansuuntaisen tuloksen.

³⁷ Vuoteen 1998 asti raja oli 25 %.

Kuvio 4.1. Investoinnin pääomakustannus eri rahoitusvaihtoehdoissa vuosina 1995, 2000 ja 2005.

Lähde: Harri Hietala.

Jos investoinnit rahoittaa verovapaa yhteisö, tai jos luonnollisen henkilön vaihtoehdokseksi sijoituskohteeksi oletetaan verovapaa talletus, pääomakustannus voi laskea, ainakin pidätettyjen voittojen osalta³⁸. Siten verouudistuksen vaikutus kotimaisiin investointeihin riippuu eri rahoitusmuotojen ja rahoittajatahon merkityksestä Saksan kotimaisten yritysten rahoituksessa.

Kuviosta 4.1 voidaan havaita myös, että pääomakustannus oli velkarahoitusta lukuun ottamatta selvästi alempi kaikissa rahoitusmuodoissa vuonna 2000 kuin viisi vuotta aiemmin. Merkittävin tekijä tässä oli yhteisöjen ja luonnollisten henkilöiden varallisuusverotuksen poistaminen vuonna 1997. Kuviosta nähdään myös se, että ennen uudistusta Saksan verotus on suosinut rahoitusta pidätetyillä voitoilla suhteessa osakeantirahoitukseen, kun omistajalla ei ole merkittävää omistusta yrityksessä. Uudistuksen jälkeen pidätetyt voittovarat tulevat myös merkittävän omistusosuuden kohdalla osakepääomarahoitusta edullisemmiksi. Tällaisen verotuksen vaarana on pääomien lukitseminen vanhoihin tuottamattomiin yrityksiin. Lisäksi ulkoisen oman pääoman kalleus voi heikentää uuden yritystoiminnan syntymistä tai kasvuvaiheessa olevien yritysten investointeja. Pidätettyjen voittovarojen suosiminen ei juuri hyödytä näitä yrityksiä, sillä yritystoiminnan alkuvaiheessa toiminta on usein tappiollista.

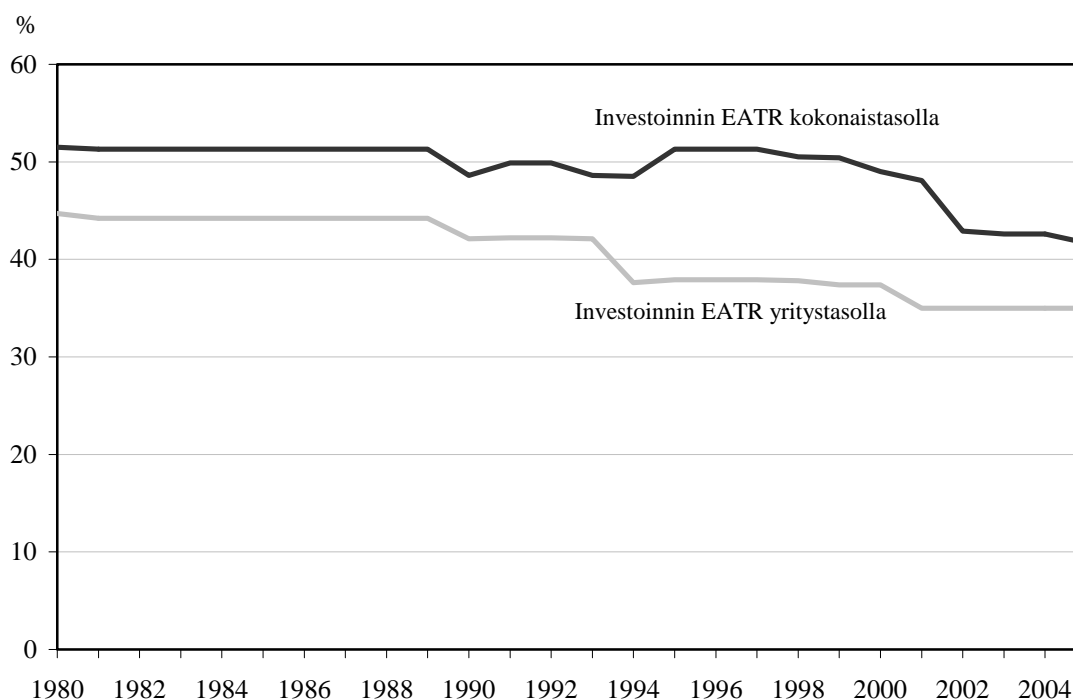
Kun tarkastellaan hyvin kannattavan yrityksen keskimääräistä efektiivistä veroastetta (EATR, ks. kuvio 4.2), verouudistus näyttäisi alentaneen investoinnin verorasitusta. Keskimääräinen efektiivinen veroaste EATR on vuonna 2005 yli 40 prosenttia, kun sijoittajaa verotetaan korkeimmalla marginaaliveroprosentilla. Yritystasolla investoinnin EATR jää 35 prosenttiin. EATR:n muutokset eri vuosina johtuvat yhteisöverokannan laskusta, solidaarisuusmaksun poistamisesta tai sen uudelleen käyttöön ottamisesta³⁹.

Periaatteessa kotimaisiin investointeihin kohdistuu vuoden 2001 verouudistuksen toteuduttua noin 10 prosenttiyksikköä alempi verorasitus kuin vuonna 2000. Verouudistus nostaa saksalaisen sijoittajan kotimaisen investoinnin kynnyksiä, mutta EATR osoittaa saksalaisten yritysten kilpailuaseman vahvistuvan.

³⁸ Bond ja Chennells (2000) esittävät laskelmia kyseisestä tapauksesta.

³⁹ Vuonna 1990 yhteisöverokanta aleni 56 %:sta 50 %:iin, vuonna 1994 edelleen 45 %:iin, vuonna 1999 40 %:iin ja vuonna 2001 25 %:iin. Vuosina 1991-1992 perittiin 7,5 %:n solidaarisuusmaksua, joka otettiin uudelleen käyttöön vuonna 1995. Maksu alennettiin 5,5 %:iin vuonna 1998.

Kuvio 4.2. Kotimaisen tuotannollisen investoinnin⁴⁰ keskimääräinen efektiivinen veroaste EATR vuosina 1980-2005.

Lähde: Harri Hietala.

4.2 Virtaavatko saksalaisten investoinnit ulkomaille

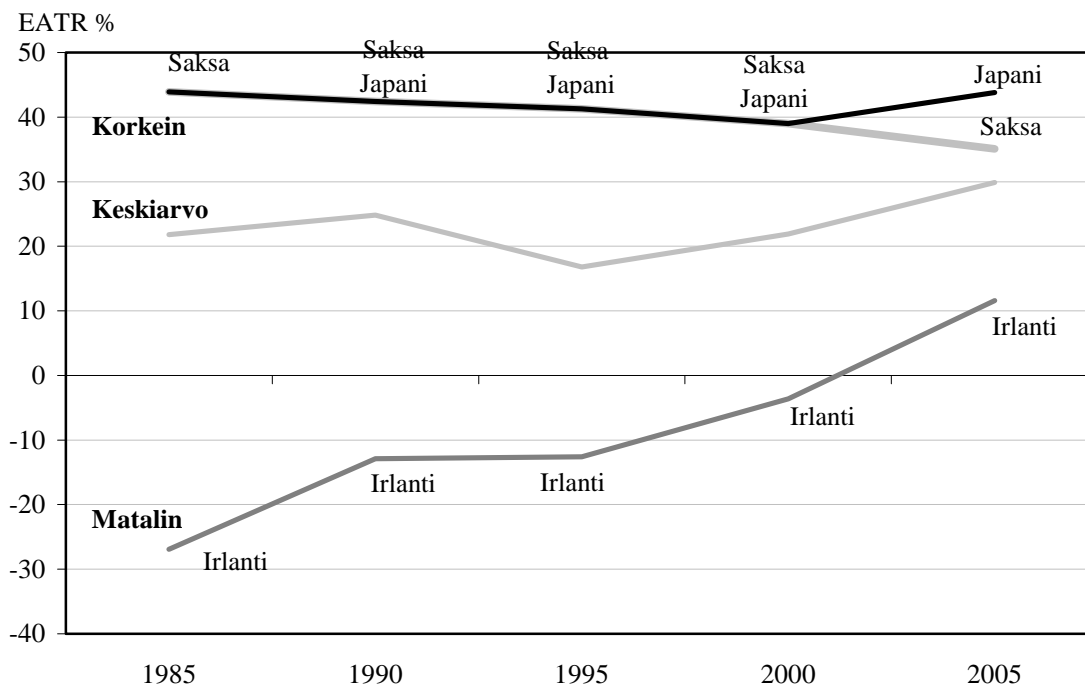
Verouudistus toi mukanaan useita muutoksia, jotka voivat vaikuttaa saksalaisten yritysten halukkuuteen sijoittaa ulkomaille. Yksi keskeisistä muutoksista oli saksalaisen yhteisön osinkotulojen verovapauden laajentaminen koskemaan kaikkia ulkomailta saatuja osinkoja riippumatta lähdemään veroasteesta tai verosopimuksista⁴¹. Tältä osin verotuksen keventämisen on arvioitu johtavan toimintojen ja voittojen siirtämiseen ulkomaille (Homburg 2000).

Kuviossa 4.3. tarkastellaan kotimaisen tuotannollisen investoinnin houkuttelevuutta verrattuna ulkomaiseen investointiin. Vertailussa on mukana Saksan lisäksi muuta 11 teollisuusmaata. Ulkomainen investointi tehdään kokonaan omistettuun tytäryhtiöön. Kuvioista nähdään, että ennen vuoden 2001 verouudistusta investoinnin keskimääräinen efektiivinen veroaste EATR oli Saksassa yhdessä Japanin kanssa tarkastelumaiden korkein.

⁴⁰ Laskentaperusteet on esitetty liitteessä 4.

⁴¹ Myöskään väliyhteisölainsäädäntö ei aseta rajoituksia, kun kyseessä on tuotannollinen investointi.

Kuvio 4.3. Saksalaisen emoyhtiön tuotannollisen investoinnin keskimääräinen efektiivinen veroaste EATR yritystasolla tytäryrityksen 12 sijaintimaan mukaan⁴² vuosina 1985, 1990, 1995, 2000 ja 2005.

Lähde: Harri Hietala.

Verouudistuksen takia kotimaisen investoinnin EATR lähenee vuonna 2005 muiden maiden keskiarvoa mutta jää vielä noin kuusi prosenttiyksikköä sitä korkeammaksi. Edullisin investointimaa saksalaiselle emoyhtiölle on kautta aikojen ollut Irlanti, johon suuntautuvien investointien EATR on ollut 1980- ja 1990-luvuilla negatiivinen. Heikoiten ovat kannattaneet investoinnit Japaniin.

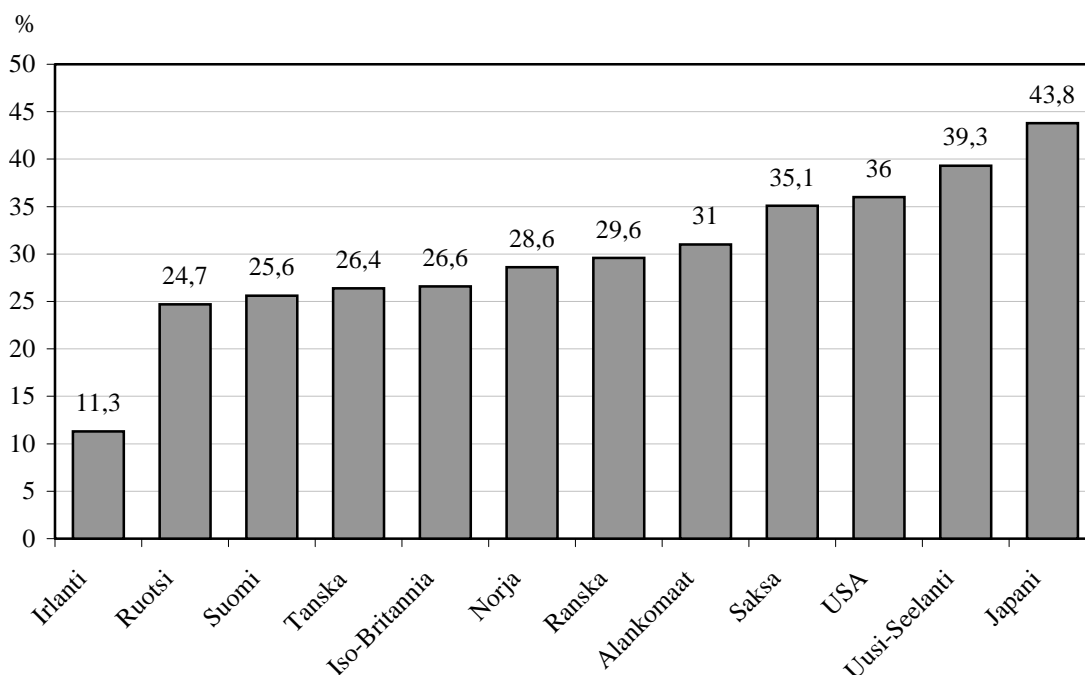
Irlannin houkuttelevuutta selittää maan matala yhteisöverokanta ja Saksan yhteisöverotuksen kaksikantajärjestelmä. Lisäksi Irlantiin tehtävän investoinnin verotusta keventää saksalaisen emoyhtiön korkokulujen vähentäminen korkealla yhteisöverokannalla. Saksan siirtyminen pois kaksikantajärjestelmästä nostaa Irlantiin suuntautuvan investoinnin keskimääräistä efektiivistä veroastetta.

Kuviossa 4.4. on esitetty saksalaisen emoyrityksen eri maihin suuntautuvien investointien keskimääräinen efektiivinen veroaste EATR vuonna 2005, kun verouudistus on saatettu loppuun. Jos tarkastellaan vain yritystasoa (esim. tilannetta, jossa osakkaan veroaste on nolla), saksalaisen yrityksen kannattaa investoida ko-

⁴² Alankomaat, Irlanti, Iso-Britannia, Japani, Norja, Ranska, Ruotsi, Suomi, Saksa, Tanska, USA ja Uusi-Seelanti. Laskentaperusteet esitetty liitteessä 4.

timaahan vain silloin, jos kuviossa esitetyistä maista vaihtoehtoisia investointimaita olisivat USA, Uusi Seelanti tai Japani. Merkittävästi pienin EATR, yli 20 prosenttiyksikköä pienempi kuin Saksan kotimaisissa investoinneissa, on Irlannissa, runsas 10 prosenttia. Jos maavalinnassa olisi verokeidasmaa, verosta vältyttäisiin kokonaan.

Kuvio 4.4. Saksalaisen emoyhtiön investoinnin⁴³ keskimääräinen efektiivinen veroaste EATR vuonna 2005 tytäryrityksen sijaintimaan mukaan.

Lähde: Harri Hietala.

Sijoitukset ulkomaille ovat siis uudistuksen jälkeen edelleen selvästi paremmassa asemassa kuin kotimaiset investoinnit, vaikka yritysten voitonjaon verovapaudella pyritään mm. houkuttelemaan ulkomaisia investointeja Saksaan.

4.3 Houkutteleeko Saksa ulkomaisia investointeja

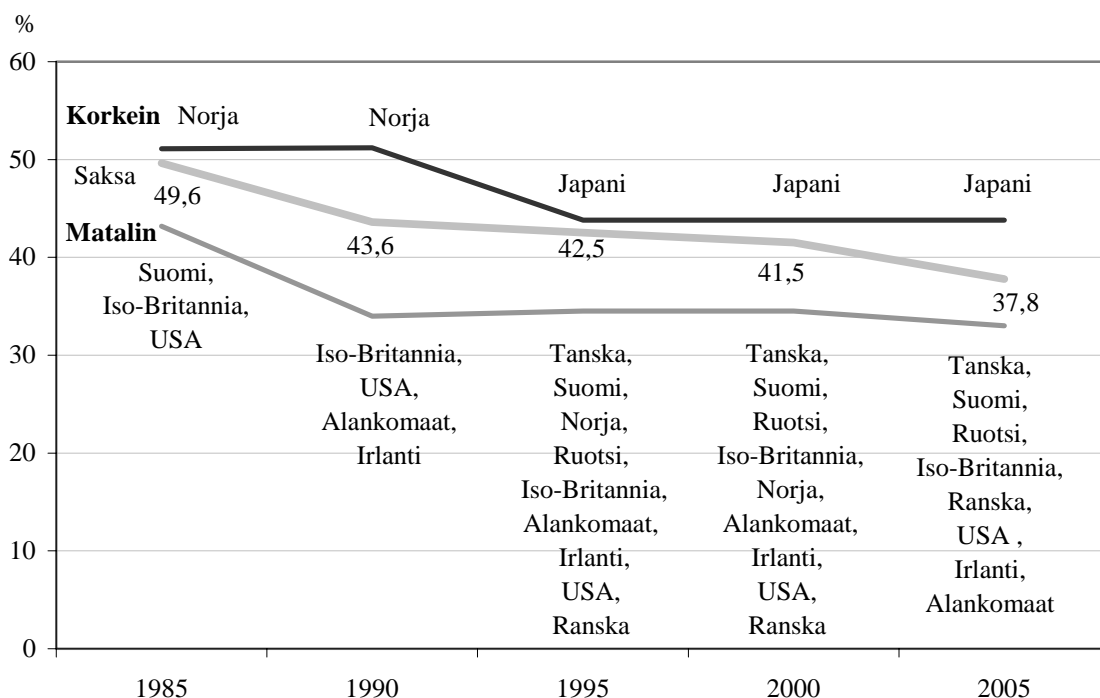
Yhteisöverokannan lasku keventää saksalaisyrityksen verotusta ja tuo legaalisen verokannan lähemmäksi muiden maiden verotasoja. Toisaalta myös muissa maissa yhteisöverokannat ovat laskeneet ja tulevat kaavailujen mukaan edelleen laskemaan. Saksan yhteisöverokanta kaikkine veroineen, noin 40 prosenttia, ei

⁴³ Laskentaperusteet on esitetty liitteessä 4.

näytä eurooppalaisessa mittakaavassa kovin matalalta uudistuksen jälkeenkään. Vaikka yhteisöverokannan lasku oli merkittävä parannus aiempaan, poistosääntöjen kiristäminen vähensi tätä hyötyä. Tuotannolliset investoinnit Saksaan eivät muuttuneet juurikaan aiempaa houkuttelevammiksi (Homburg 2000).

Kuviossa 4.5 tarkastellaan ulkomaisten investointien houkuttelevuutta laskemalla tuotannolliselle investoinnille keskimääräinen efektiivinen veroaste EATR. Se vaikuttaa lähinnä uusien tuotannollisten investointien sijaintimaan valintaan. Esimerkissä on yhdysvaltalainen emoyhtiö, joka harkitsee tytäryhtiön perustamista ulkomaille. Vaihtoehtoina on 11 eri valtiota ja kotimaa⁴⁴.

Kuvio 4.5. USA:ssa kotipaikkaansa pitävän emoyhtiön investoinnin⁴⁵ keskimääräinen efektiivinen veroaste EATR tytäryhtiön sijaintimaan mukaan vuosina 1985, 1990, 1995, 2000 ja 2005 (vain yhtiöverotus).

Lähde: Harri Hietala.

Kuviossa on esitetty tarkastelluista maista pienin ja suurin arvo sekä Saksan EATR. Mikäli EATR:n erot ovat prosenttiyksikön sisällä pienimmästä tai suurimmasta arvosta, kaikki maat on sisällytetty pienimmän tai suurimman EATR:n

⁴⁴ Alankomaat, Irlanti, Iso-Britannia, Japani, Norja, Ranska, Ruotsi, Suomi, Saksa, Tanska, Uusi-Seelanti ja USA.

⁴⁵ Laskentaperusteet on esitetty liitteessä 4.

kohdalle. Saksan EATR on selvästi alentunut 1980-luvun puolivälistä 49,6 prosentista, jolloin se oli tarkastelumaiden toiseksi korkein. Yli 10 prosenttiyksikön lasku vuoteen 2005 mennessä (37,8 prosenttia) ei juurikaan muuta Saksan suhteellista asemaa muihin maihin verrattuna. Japanin lisäksi vain Uudessa Seelannissa EATR on tätä korkeampi. Useimmissa maissa EATR-luvut ovat yhtenäistyneet matalimmalle tasolle. Myös Norja, joka vuonna 1985 oli korkeimman verotuksen maa, on sopeuttanut verotustaan niin, että sen EATR on hyvin lähellä alimpia arvoja.

Myös henkilöiden tuloveroasteikkoon tehdyt huojennukset voisivat toimia kannustimena kiinteän toimipaikan perustamiseen Saksaan. Tosiasiassa veroasteikkoon tehdyt lievennykset jäivät melko vähäisiksi ja painottuivat korkeimpiin tuloluokkiin. Saksassa palkkatuloon kohdistuu myös eläkevakuutus-, työttömyys-, sairausvakuutus- ja hoitovakuutusmaksuja, jotka ovat huomattavan korkeita. Toisaalta nämä sovamaksut ovat regressiivisiä niille asetetun enimmäistason takia, ja erittäin suurilla tulotasoilla ne lähes häviävät. Lisäksi Saksan toteuttama ekologinen verouudistus on lisännyt työntekijöiden kokonaisverotaakkaa. Henkilöverotuksen muutosten vaikutus investointeihin riippuu lähinnä yrityksen toimialasta ja sen henkilöstön palkkatasosta.

Sen sijaan holdingyhtiöiden sijaintipaikkana Saksasta tulee houkutteleva, sillä holdingyhtiöiden tuloihin kohdistuu periaatteessa vain muiden maiden verotus. Saksa kilpailee tässä mm. Alankomaiden, Tanskan ja Sveitsin kanssa. Saksaan sijoittuvan holdingyhtiön ulkomailta saamat osingot ovat verovapaita ja myös yrityksen myyntivoitto on verovapaa⁴⁶. Osakkeiden myyntivoiton verovapaudella ei ole omistussuosrajoitetta eikä vähimmäispitoaika. Saksan verojärjestelmä menee tässä vielä pidemmälle kuin Alankomaissa käytössä oleva myyntivoiton verovapaus. Huomattavia veroetuja saadaan myös ulkomaisiin verovapaisiin osinkoihin liittyvien tulonhankintakustannusten vähentämisestä (Goutiers & Partners).

4.4 Oliko yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopuminen järkevää

Saksan verouudistus on nostanut esille kysymyksen, mikä tulee olemaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmän tulevaisuus. Seuraavassa tarkastellaan järjestelmän ongelmakohtia ja arvioidaan Saksan käyttöön ottaman puolitulojärjestelmän toimivuutta.

⁴⁶ Osakkeiden myyntivoittojen verovapauden takia holdingyhtiön perustaminen, uudelleenorganisointi ja purkaminen voidaan tehdä verovapaasti. Holdingyhtiö voidaan perustaa suhteellisen lyhyessä ajassa ja matalin kustannuksin. Pörssin ulkopuolella toimivan yhteisön vähimmäisosakepääoma on 25000 euroa ja pörssiyhtiön 50000 euroa. Perustamiskustannukset ovat arviolta 1500-2500 euroa. Saksa ei peri veroa pääoman siirroilta tai varainsiirtoveroa osakkeiden vaihdosta. Saksassa ei myöskään ole varallisuusveroa (Goutiers & Partners).

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmää voidaan tarkastella sen puhtaassa muodossa, jossa yhtiön maksama vero jaetusta voitosta hyvitetään kokonaisuudessaan osakkaan verotuksessa, ja jossa osakkaan osinkotuloja verotetaan samalla veroasteikolla kuin palkkatuloja, ja jossa ei-osakeyhtiömuotoisten yritysten tulo jaetaan yrittäjien tulona verotettavaksi. Saksassa hyvitys ei ollut sataprosenttinen, mutta kuitenkin korkea. Yhteisövero sekä osingosta peritty lähdevero hyvitetiin osakkaille kokonaan, mutta liikeveroa ja solidaarisuusmaksua ei. Vuonna 2000 yhtiön verosta ml. lähdevero hyvitetiin 86 prosenttia (OECD 2000c).

Täydellä yhtiöveron hyvitysjärjestelmällä on useita hyviä puolia. Ensinnäkin verotus ei vaikuta yrityksen rahoituslähteiden valintaan, jolloin saavutetaan rahoitusmuotoneutraalisuus. Jos osinkoja verotettaisiin sekä yrityksen että osakkaan verotuksessa, osakepääomarahoitusta olisi velkarahoitusta heikommassa asemassa. Liiallinen velkapääomaan nojautumien saattaisi johtaa ylivelkaantumiseen, investointien riskirakenteiden vääristymiin ja lopulta investointien vähenemiseen.

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä on hyvä osinkoverojärjestelmä, kun tavoitellaan yritysmuotoneutraalisuutta. Klassinen kahdenkertaisen verotuksen järjestelmä suosisi ei-osakeyhtiömuodossa harjoitettavaa liiketoimintaa.

Lisäksi hyvitysjärjestelmän etuna on se, ettei se vaikuta tapaan, jolla omistajayrittäjä ottaa korvauksen tekemästään työstä yrityksessä – palkkatulona tai osinkotulona. Kummassakin tavassa verotus on yhtäläistä. Klassisessa kahdenkertaisessa verotuksessa on kannustin maksaa yrityksen voitto palkkoina omistajille, jolloin tulo tulisi vain kertaalleen verotetuksi.

Taulukko 4.1. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän edut ja heikkoudet

Edut	Heikkoudet
1. Rahoitusmuotoneutraalisuus	1. Kotimaisten ja ulkomaisten sijoittajien verotuksellinen epäneutraalisuus
2. Yritysmuotoneutraalisuus	2. Hyvinvointitappioita puutteellisen riskin hajautuksen takia (kotimaiset/ulkomaiset sijoitukset)
3. Omistajayrittäjän palkan/osingon suhteen neutraali	3. Suosii velkarahoitusta, jos osakkaat ulkomaalaisia
4. Eri tulojen yhdenmukainen verotus	4. Yritysmuotoepäneutraalisuus, jos osakkaina ulkomaisia sijoittajia
	5. Yritykset vapaamatkustajia julkisten palveluiden kustantamisessa

Täydessä yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä kaikki henkilön tulot – saipa hän ne mistä lähteestä tahansa – tulevat verotetuiksi samalla veroasteella. Etu saadaan myös, kun verotus on progressiivista. Tällöin verotus on myös oikeudenmukaisinta, kun se perustuu henkilöiden maksukykyyn (Fuest ja Huber 2000).

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmällä on myös heikkouksia. Yritysverotuksen lähtökohtainen tarkoitus on kattaa julkisen vallan maksutta yrityksille tarjoamien palveluiden kustannuksia. Järjestelmä sälyttää nämä kustannukset henkilöille ja ei-osakeyhtiömuotoisille yrityksille.

Järjestelmään liittyy myös ongelmia, kun yrityksen osakkaina on ulkomaalaisia. Yhtiöveron hyvitys myönnetään yleensä vain kotimaisille osakkaille, jolloin ulkomaisten osakkaiden osinkoihin kohdistuu korkeampi verorasitus. Järjestelmä vääristää sijoituksia kannustamalla sijoittamaan kotimaisiin yrityksiin. Vuonna 1999 Saksan pörssiyritysten osingot, jos hyvitys myönnetään olivat 3,2 prosenttia osakkeiden markkina-arvosta. Vastaavasti ilman hyvitystä suhde oli 2,24 prosenttia, eli ulkomaalaisten osakkaiden netto-osinko oli 30 prosenttia pienempi kuin kotimaisilla osakkailla (Fuest ja Huber 2000).

Kun yhtiöveron hyvitysjärjestelmä syrjii ulkomaisia investointeja, kotimaiset sijoittajat ostavat vain kotimaisten yritysten osakkeita, eikä riskiä hajauteta riittävästi.

Saksassa olevan yrityksen ulkomaalaisomistus vaikuttaa myös yritysmuodon valintaan, jos ei-osakeyhtiömuotoisesta yrityksestä saadun tulon verotus jää osinkotulon verotusta keveämmäksi. Ulkomaalaisomistus vaikuttaa myös investoinnin rahoitusmuodon valintaan. Korkokulujen vähennyskelpoisuuden takia velkarahoitusta kannattaa lisätä, ja tällä voidaan kompensoida yhtiöveron hyvityksen epäämistä ulkomaisilta osakkailta.

Miten osinkoverojärjestelmää olisi voitu muuttaa

Saksan yhtiöveron hyvitysjärjestelmän toimivuus heikentyy heti, kun osakkaina on ulkomaalaisia. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän puolustajat ovat ehdottaneet ratkaisuksi

- yhtiöveron hyvityksen myöntämistä myös ulkomaisille investoijille.

Kansainvälinen, EU-laajuinen tai kansalliseen lainsäädäntöön perustuva yhtiöveron hyvitys ulkomaisille sijoittajille on kuitenkin vaikea toteuttaa. Kansainvälinen sopimus ei diskriminoisi ulkomaisia investointeja, mutta edellyttäisi huomattavaa tietojen vaihtoa maiden veroviranomaisten kesken. EU-maiden välinen sopimus taas diskriminoisi erityisesti investointeja USA:sta Saksaan. Lisäksi useissa EU-maissa on klassinen kahdenkertainen verotus, jolloin hyvitystä ei myönnettäisi ollenkaan. Kansalliseen sopimukseen perustuva yhtiöveron hyvityksen myöntäminen ulkomaalaisille merkitsisi luopumista ulkomaisten osakkeenomistajien verotuksesta kokonaan.

Jos Saksa olisi siirtynyt

- täyteen klassiseen osinkoverojärjestelmään, jossa osinkotulojen verotukseen ei olisi liittynyt huojennuksia,

järjestelmän kotimaisia sijoittajia suosinut vaikutus olisi hävinnyt. Kotimaiset sijoittajat olisivat valinneet portfoliosijoituksiinsa sekä kotimaisia että ulkomaisia osakkeita. Riskin hajauttaminen olisi nostanut yleistä taloudellista hyvinvointia. Kun osakeyhtiön verosta ei enää myönnettäisi hyvitystä, verotulot kasvaisivat, mikäli yritysten osingonjakopolitiikka ei muuttuisi.

Saksalaisten yritysten investoinnit on pääasiassa rahoitettu pidätetyillä voittovaroilla, eivätkä osinkoverotuksen muutokset niihin juuri vaikuta. Uudet investoijat hakevat usein rahoitusta pääomamarkkinoilta. Näiden yritysten osakkeisiin sijoittavat lähinnä ulkomaalaiset, jotka eivät klassisessa järjestelmässä saa hyvitystä yhtiön maksamasta verosta, ja jotka lisäksi joutuvat maksamaan osakeyhtiön perimän lähdeveron. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopuminen ei siten vaikuta myöskään ulkomaisten investoijien asemaan. Negatiivinen investointivaikutus, korkeampi tuottovaatimus, kohdistuisi vain niihin kotimaisiin yrityksiin, joiden osakkeilla ei käydä kauppaa pörssissä. Näiden yritysten marginaalisijoittaja on kotimainen henkilö, ja investointiin kohdistuisi kahdenkertainen verotus. Tämä ongelma olisi ratkaistavissa kohtelemalla näitä osakeyhtiöitä kuten ei-osakeyhtiömuotoisia yrityksiä, jolloin verotus olisi yhdenkertaista.

Klassinen kahdenkertainen osinkoverotus näyttäisi ratkaisevan aiempaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmään liittyneet puutteet, kuten ulkomaisen ja kotimaisen sijoittajan epäneutraalin kohtelun, yhteisöjen verojen maksun puutteellisuuden ja negatiiviset investointivaikutukset. Pörssissä noteeraamattomien osakeyhtiöiden kohdalla, joissa uuden osakepääoman saamisessa kotimaiset yksityishenkilöt ovat avainasemassa marginaalisijoittajina, jouduttaisiin kuitenkin tekemään lain-säädännöllisiä muutoksia niiden aseman parantamiseksi.

Siirtyminen yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä puhtaaseen klassiseen osinkoverojärjestelmään olisi poistanut kotimaisten sijoittajien suosimisen. Sen sijaan puolitulojärjestelmää on vaikeampi perustella (Fuest ja Huber 2000).

Uusi puolitulojärjestelmä

Puolitulojärjestelmässä sekä ulkomailta että kotimaasta saaduista osingoista vain puolet lisätään osakkaan verotettavaan tuloon. Puolitulojärjestelmä ei aseta kotimaasta saatuja osinkotuloja edullisempaan asemaan kuin ulkomailta saatuja osinkoja.

Järjestelmä on kuitenkin epäneutraali eri pääomatulojen välillä ja kannustaa sijoittamaan mieluummin osakkeisiin kuin muihin sijoituskohteisiin, mikäli muita sijoituskohteita verotetaan täydestä määrästään. Vaikka puolitulojärjestelmän

tarkoitus oli säilyttää jonkin asteinen huojennus kotimaisen osakkaan verotuksessa, osinkoverotuksen vaikutus pääoman saantiin yrityksissä, joissa ulkomaiset sijoittajat ovat potentiaalisia marginaalisijoittajia, on reaali-investoinneissa vähäinen. Voidaan myös väittää, että puolitulojärjestelmän tarkoitus oli poistaa kahdenkertainen verotus niiltä yrityksiltä, joilla ei ole pääsyä kansainvälisille pääomamarkkinoille. Tähän on kuitenkin olemassa täsmällisempiä keinoja, kuten edellä esitetty verottaminen samoilla periaatteilla kuin ei-osakeyhtiöitä verotetaan.

Puolitulojärjestelmä ei käytännössä kuitenkaan verota 50 prosenttia osinkotuloista, koska Saksan pääomatulojen verotukseen sisältyy huomattavasti lisähuojennuksia. Jos osakesijoituksen tuotoksi oletetaan 5 prosenttia, puolisoiden yhteenlaskettujen sijoitusten täytyy ylittää noin 120000 euroa (240000 Saksan markkaa), jotta niistä jouduttaisiin maksamaan veroja. Näiden huojennusten takia saksalaiset sijoittajat eivät juuri maksa sijoitustensa tuotosta veroa⁴⁷.

Puolitulojärjestelmän ulottaminen myös ulkomailta saatuihin osinkoihin – myös verokeidasmaista saatuihin osinkoihin – huojentaa verotusta verrattuna aiempaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmään. Kotimaisilla sijoittajilla on lisäksi houkutus investoida ulkomaille alemman yritysverokannan maihin. Vaikka väliyhteisölainsäädännöllä voidaan tietyin edellytyksin estää passiivisen sijoituspääoman verovapaus, suoria sijoituksia tekevät osakkaat saavat verouudistuksessa huomattavia etuja. Yksittäisen maan ei kuitenkaan kannattaisi yksipuolisesti vapauttaa ulkomailta saatavia pääomatuloja verosta, jos yhteisöverokantoja ei ole harmonisoitu. Kahdenkertainen verotus olisi voitu poistaa hyvitysmenetelmällä, jolloin ulkomaille maksettu vero olisi hyvitetty osakkaan verotuksessa. Tällöin sijoituksilla olisi sama efektiivinen veroaste riippumatta siitä, investoitiinko ulkomaille vai kotimaahan. Sijoitukset kohdistuisivat tehokkaasti ja saavutettaisiin pääoman viennin neutraalisuus. Osinkojen ja myyntivoittojen verovapaus ei luo toivottavaa pääoman viennin neutraalisuutta tai tuotannon tehostumista (Homburg 2000). Saksan verouudistus vie lisäksi kohti lähedemaaperiaatetta, mikä kannustaa verokilpailuun yhteisöverokannoilla (Schreiber 2000).

Näyttäisi siltä, että Saksan verojärjestelmän veropohja on hyvin kapea, ja sitä tulisi kääntää laajapohjaisen verotuksen suuntaan. Pääomatulojen verotuksen laajapohjaistamista rajoittaa kuitenkin kansainvälinen verokilpailu. Mahdollisena ratkaisuna on esitetty siirtymistä ansiotulojen ja pääomatulojen erillisverotukseen, jossa pääomatuloja verotettaisiin muita tuloja kevyemmin. Tämä voitaisiin toteuttaa myös laajentamalla puolitulojärjestelmä kaikkiin pääomatuloihin. Puolitulojärjestelmä toimisi tällöin erityetyn tuloverojärjestelmän ytimenä (Fuest ja Huber 2000).

⁴⁷ Myös muiden pääomatulojen verotusta huojennetaan, mm. henkivakuutussäästäminen on verovapaata ja myyntivoitot verovapaata tietyin omistustajan jälkeen.

4.5 Muiden tekijöiden arviointia

Seuraavassa tarkastellaan muun muassa, miten verouudistus vaikutti rahoitusmuotojen ja yritysmuotojen neutraalisuuteen, sekä arvioidaan verojärjestelmän yksinkertaistamistavoitteen toteutumista.

Rahoitusmuotojen epäneutraalisuus

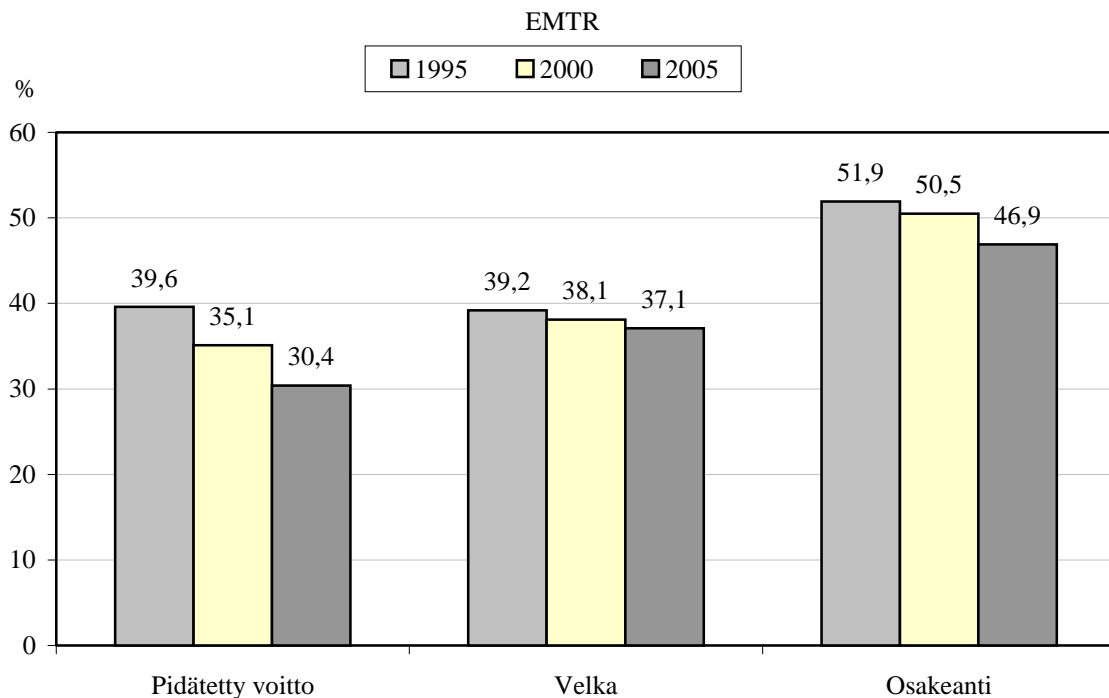
Saksan verouudistus ei poistanut verojärjestelmään sisältyviä epäneutraalisuuksia. Verouudistuksen yhtenä keskeisenä periaatteena oli yritykseen jätettyjen voittovarojen verotuksellinen suosiminen. Tätä on perusteltu sillä, että osingot menisivät kulutukseen, kun taas pidätetyt voitot edistäisivät investointien kautta tapahtuvaa kasvua ja työllisyyttä. Myyntivoittojen verovapaus ja osinkotulojen verottaminen puoliksi kannustaa erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joiden marginaalisijoittaja on yksityinen henkilö, rahoittamaan toimintaansa pidätetyillä voittovaroilla. Pääomat voivat tällöin lukkiutua tehottomaan käyttöön.

Toisaalta osakkeiden myyntivoittojen verovapaudella oli tarkoitus purkaa lukkiutuneita yritys rakenteita suuryrityksissä, joissa yritykset omistivat toisiaan ristiin. Yrityksille oli tarkoitus antaa mahdollisuus optimoida osakeomistustaan. Ristiinomistukset olivat perua aiemmalta protektionismin ajalta, jolloin saksalaisia yrityksiä pyrittiin suojelemaan ulkopuolisilta valtaajilta. Pääomat voidaan uudistuksen ansiosta sijoittaa kohteisiin, joissa niiden tuotto on parempi. Alun perin myyntivoiton verovapautta kaavailtiin suurille yrityksille, Saksan pankkija teollisuussektorille, mutta uudistuksen hyväksymiseksi se laajennettiin kompromissina koskemaan kaikkia osakeyhtiöitä. Verovapauden katsotaan aikaansaavan sellaisen muutoksen yritys rakenteissa, että yhteisöverokannan lasku ja yhtiöveron hyvitys järjestelmästä luopumisen merkitys on selvästi pienempi (Brodersen 2000). Kompromissiratkaisusta on esitetty arvailuja, kuinka kauan osakkeiden myyntivoiton verovapaus säilyy Saksan verojärjestelmässä. Väliaikainen myyntivoiton verovapaus ristiinomistusten purkamiseksi olisi ollut loogisempi ratkaisu (IMF 2000).

Pidätettyjen voittovarojen suosiminen ei välttämättä lisää tuotannollisia investointeja, sillä verovapaat myyntivoitot voivat kannustaa myös kasvattamaan finanssi-investointeja kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla, velan lyhentämiseen tai omien osakkeiden ostoon (Peffekoven 2000).

Kuviossa 4.6. on esitetty investointiin kohdistuva efektiivinen marginaaliveroaste, kun investointi rahoitetaan yritykseen jätetyillä voitoilla, velkarahoituksella ja osakeantirahoituksella. Laskelmissa on otettu huomioon sekä yritys- että osakastason verotus.

Kuvio 4.6. Investoinnin efektiivinen marginaaliveroaste⁴⁸ eri rahoitusvaihtoehdoissa vuosina 1995, 2000 ja 2005

Lähde: Harri Hietala.

Vuonna 1995 kustannusero velkarahoituksen ja omarahoituksen (pidätetyt voitot) välillä oli varsin pieni, kun sitä mitataan efektiivisellä marginaaliveroasteella. Osakeantirahoitus oli selvästi kalleinta. Vuonna 2005, kun Saksan verouudistus on saatettu loppuun, efektiiviset marginaaliveroasteet laskevat kaikissa rahoitusmuodoissa, mutta eniten pidätettyjen voittojen kohdalla. Rahoitettaessa investointi pidätetyillä voittovaroilla marginaaliveroaste on 17 prosenttiyksikköä alempi kuin osakeantirahoituksessa. Verojärjestelmä suosii selvästi voittojen jättämistä yritykseen, ja myös velkarahoitus on oman pääoman ehtoista rahoitusta edullisempää.

Yritysmuotoepäneutraalisuus

Verouudistuksessa tavoiteltiin eri yritysmuotojen neutraalia verotusta, mutta sitä ei kuitenkaan saavutettu. Ei-osakeyhtiömuotoisia yrityksiä verotetaan suurilla tulotasoilla kireämmin kuin osakeyhtiöitä. Kun yhteisöjen veroprosentti on 25, muita yritysmuotoja verotetaan korkeimmillaan 42 prosentin veroasteella. Lisäksi kaikki yritykset maksavat 9-20 prosenttia alueellista liikeveroa. Verokantaeroa pyrittiin uudistuksessa kaventamaan mm. säätämällä ei-osakeyhtiömuotoisille

⁴⁸ Laskentaperusteet esitetty liitteessä 4.

yrityksille ylimääräinen liikeverovähennys, jonka tarkoitus oli yhdessä liikeveron vähennyskelpoisuuden kanssa eliminoida liikevero kokonaan. Vaikka useimmilta pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä liikevero näin eliminoituukin, verokantaerot säilyvät vielä suuremmilla yrityksillä. Yritysmuotojen verokantaerot eivät kokonaan poistu (Fuest ja Huber 2000). Verouudistus voi tällöin estää tarkoituksenmukaisen yritysmuodon valinnan.

Verotuksen monimutkaistuminen

Verouudistuksen tuli yksinkertaistaa verotusta ja tehdä siitä aiempaa läpinäkyvämpi ja hallittavampi. Erityisesti juuri alueellinen liikevero oli kritiikin kohteena. Yritykset olivat joutuneet maksaman liikeveroa tappiollisesta toiminnasta huolimatta, koska liikeveropohja poikkeaa todellisesta tuloksesta. Liikevero on ollut ongelma erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille (OECD 1996). Tältä osin uudistus jäi puolitiehen, sillä alueellinen liikevero olisi pitänyt yhdistää yhtenäiseen yhteisöveroon. Liikeveron laskenta on huomattavan monimutkaista, ja uudistuksessa tätä monimutkaisuutta lisättiin edelleen ylimääräisellä liikeverovähennyksellä. Liikeveron vähentämistä perusmääräisenä ilman kuntakohtaisia kertoimia on vielä pidetty kyseenalaisena suhteessa verolain systematiikkaan. Jatkossa liikeveron laskentaa tulisi muuttaa (Brodersen, 2000). Liikevero on ollut Saksan kunnille tärkeä vero, ja sen poistamista on pidetty vaikeana. Nykyisessä Saksan heikossa taloustilanteessa kunnat ovat kuitenkin jo muuttaneet mieltään, sillä suhdannetilanne on voimakkaasti alentanut liikeveron tuottoa. Viime aikaisissa uutisissa on jo ollut esillä liikeveron poistaminen ja sen korvaaminen kunnille muulla tavalla.

Lähteet:

- Autio, Sirkka ja Kurjenoja, Jaana (2001): Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2001, Veronmaksajat. Verotietoa 26.
- Bogenschütz, Eugen ja Wright, Kelly (2000): A Look at Germany's New Reduction Tax Act 2001. Tax Notes International, 31 July 2000.
- Bond, Stephen ja Chennells, Lucy (2000): Corporate Income Taxes and Investments: A Comparative Study. IFS. Lontoo.
- Brodersen, Christian (2000): German Legislates Major Tax Reform 2001, http://www.bakernet.com/Publications/Documents/1358_tx.htm.
- Bundesministerium der Finanzen (1999): Review of Specific Measures in the Reform of Corporate Taxation. 21 December 1999. Berlin
- Bundesministerium der Finanzen (2000c): Steuerpolitik der Bundesregierung. 26. Oktober 2000. <http://www.bundesfinanzministerium.de/infos/steuerpolbund.pdf>, 10.1.2001.
- Bundesministerium der Finanzen (2000d): Tax Reform 2000 – A Clear Focus on Promoting SMEs, 28 July 2000. <http://www.bundesfinanzministerium.de/infos/prosmes.pdf>, 11.01.2001.
- Bundesministerium der Finanzen (2000e): Tax Reform 2000 – An Overview, 26 July 2000. <http://www.bundesfinanzministerium.de/infos/taxref.pdf>, 11.01.2001.
- Bundesministerium der Finanzen: Berechnungen und Informationen zu den Einkommen-steuertarifen 1958 - 2005. <http://www.bundesfinanzministerium.de/fach/tarife/start.htm>, 14.12.2001
- Bundesministerium der Finanzen (2000f): Unsere Steuerpolitik – Zwischenbilanz und Zu-kunft. 6. Dezember 2000. <http://www.bundesfinanzministerium.de>, 10.1.2001.
- Coopers & Lybrand (1998): Germany, 1998 International Tax Summaries – A Guide for Planning and Decisions. New York.
- Deegan, Geraldine (1996): Germany's Top 500 – A Handbook of Germany's Largest Corporations, 6th Edition, Frankfurt am Main.
- Deutscher Industrie- und Handelstages (2000a): Berechnungsschema Gewerbesteuer. Wie hoch ist meine Gewerbesteuer? Den 7. Februar 2000. Bonn. <http://www.diht.de>, 8.1.2001.
- Deutscher Industrie- und Handelstages (2000b): Der Gewerbesteuermessbetrag als Grundlage des einkommensteuerlichen Kürzungsbetrags nach § 35 EstG neu. IHK-Steuerinfo, August 2000. <http://www.diht.de/flash.html>, 8.1.2001.

- Economic Bulletin (2001): Key National Accounts Data – Forecast for 2001 and 2002 – Federal Republic of Germany. 11/2001.
<http://www.diw.de/english/publikationen/bulletin/jahrgang01/>, 21.1.2002.
- Economic Bulletin (2002): Germany in recession. Federal Republic of Germany – Key National Accounts Data – Estimates and Forecasts for 2000 to 2002.1/2002. <http://www.diw.de/english/publikationen/bulletin/jahrgang02/>, 21.1.2002.
- Edwards, Jeremy ja Nibler, Marcus (2000): Corporate Governance in Germany: the Role of Banks and Ownership Concentration. Economic Policy, October 2000.
- Eläketurvakeskus: Eläketurva Länsi-Euroopassa, jatkuvapäivitteinen.
- Endres, Dieter ja Oestreicher (2000): 2001 Tax Reform in Germany – Planning for a New Era. INTERTAX, Volume 28, Issue 11, 2000.
- Ernst & Young (2002): German Tax Reform 2001,
http://www.ey.com/global/gcr.nsf/UK/Tax_-_ITS_-_Alerts, 7.1.2002.
- Euroopan komissio (1998): Kuudes yleiskatsaus Euroopan Unionin tehdasteollisuuden ja eräiden muiden alojen valtion tuista. COM(98)417.
- European Commission (2001): Company Taxation in the Internal Market, Commission Staff Working Paper, COM(2001)582.
- European Tax Handbook (2001): Juhani Kesti, LL.M Editor, International Bureau of Fiscal Documentation. Amsterdam.
- Federal Ministry of Finance (2000): Tax Reform 2000 – A clear focus on promoting SMEs. <http://www.bundesfinanzministerium.de/infos/prosmes.pdf>, 11.01.2001
- Fuest, Clemens ja Huber, Bernd (2000): Can Corporate-personal Tax Integration Survive in Open Economies? Lessons from the German Tax Reform, FinanzArchiv vol.57 no.4.
- Goutier & Partners GbR: Corporate tax reform makes Germany an ideal location for holding companies. http://www.goutier.de/English/LY2812_A.htm.
- Hawranek, Dietmar, Reiermann, Christian, Reuter, Wolfgang ja Schäfer, Ulrich (2002): Folgen der Steuerreform – Paradies für Konzerne. Der Spiegel 4/2000 28.2.2002.
- Helminen, Marjaana (1999): The Dividend Concept in International Tax Law – Dividend Payments Between Corporate Entities. Dissertation. London.
- Hietala, Harri (2002): Laskelmia Saksan verouudistuksen efektiivisistä veroasteista. Julkaisematon. Helsingin yliopisto ja KAVA, Helsinki.

- Homburg, Stefan (2000): German Tax Reform 2000: Description and Appraisal: FinanzArchiv vol. 57 no. 4.
- IMF (2000): IMF staff country report: Germany: Selected Issues.
- KPMG (2001): Corporate Tax Rates Survey – January 2001.
<http://www.kpmg.co.uk/press/detail.cfm?pr=846>
- Kühn, Schwenker, Hendel (2000): Die neue Unternehmensbesteuerung – Was die Reform bringt. Deutscher Industrie- und Handelstag. Meckenheim.
- OECD (1996): Economic Surveys 1995-1996, Germany. Paris.
- OECD (1999b): Considerations on the Reform of Business Taxation in Germany (Note by Germany). Working Party No. 2 on Tax Policy Analysis and Tax Statistics. DAFFE/CFA/WD(99)8.
- OECD (2000a): Revenue Statistics 1965-1999. Paris.
- OECD (2000b): Tax Reform (Note by Germany). Working Party No. 2 on Tax Policy Analysis and Tax Statistics. DAFFE/CFA/WP2(2000)12.
- OECD (2000c): The OECD Tax Database, DAFFE/CFA/WP2(2000)15.
- OECD (2001): Economic Surveys 2000-2001, Germany, Paris.
- OECD (2001b): Taxing Wages – Income Tax, Social Security Contributions and Cash Family Benefits 1999-2000. Paris.
- OECD (2001c): Revenue Statistics 1965-2000. Paris.
- Peffekoven (2000): Wirtschaftsdienst.
- Schreiber, Ulrich (2000): German Tax Reform – An International Perspective. FinanzArchiv Volume 57.
- Statistisches Bundesamt Deutschland (1998): Taxpayers, Their Deliveries and Other Performances, 1998. http://www.statistik-bund.de/download/fist_e/fistdow3.htm, 8.1.2001.
- Statistisches Bundesamt Deutschland: Cash tax revenue.
<http://www.destatis.de/basis/e/fist/fisttab01.htm>, 13.12.01

LIITE 1. Yritysmuodot Saksassa

Saksalaiset yritysmuodot voidaan jakaa neljään pääryhmään, jotka vastaavat pääpiirteissään Suomessa käytössä olevia yritysmuotoja: yhteisöt (ns. pääomayhtiöt), osuuskunnat, henkilöyhtiöt ja elinkeinonharjoittajat.

Yhteisö on lähimpänä suomalaista osakeyhtiötä. Niitä on kolmea eri alatyyppeä, joista yhdessä on kommandiittiyhtiön piirteitä.

Taulukko 1. Saksan yritysmuodot ja niiden ominaisuudet.

Yritysmuoto	Pörssi	Minimi osakepääoma	Rajoittamaton vastuu
<i>Yhteisöt</i>			
AG	x	50000	Ei
KgaA	x	50000	Vastuullisella yhtiömiehellä
GmbH		25000	Ei
<i>Osuuskunta</i>			
Erwerbs- und Wirtschafts- genossenschaften			Ei
<i>Henkilöyhtiöt</i>			
OHG			Yhtiömiehillä
KG			Vastuullisella yhtiömiehellä
GmbH & Co KG			Vastuullisella yhtiömiehellä (GmbH)
AG & Co KG			Vastuullisella yhtiömiehellä (AG)
<i>Elinkeinoharjoittaja</i>			Elinkeinoharjoittajalla

Lähde: Statistisches Bundesamt Deutschland (1998b), Helminen (1999) sekä Edwards ja Nibler (2000).

Suomalaista julkista osakeyhtiötä vastaa Saksassa Aktiengesellschaft (AG). Suomalaista yksityistä osakeyhtiötä vastaa rajavastuuyhtiö Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH).

Kommanditgesellschaft auf Aktien (KgaA) on kommandiittiyhtiön (KG) ja julkisen osakeyhtiön (AG) välimuoto. Muita yhteisöjä ovat kaivosyhtiö Bergrechtlich Gewerkschaft, osuuskuntaa vastaava Erwerbs- und Wirtschafts- genossenschaften sekä keskinäisiä vakuutusyhtiötä vastaava Versicherungs- vereine auf Gegenseitigkeit.

Henkilöyhtiötä (Personengesellschaften) vastaavia yritysmuotoja on Saksassa neljä. Ne eroavat toisistaan yhtiömiesten vastuun laajuuden ja vastuullisen yhtiömiehen määrittelyn mukaan. Suomalaista avointa yhtiötä vastaa Offene Handelsgesellschaft (OHG) ja suomalaista kommandiittiyhtiötä Kommanditgesellschaft (KG). Lisäksi henkilöyhtiöihin luetaan pääomayhtiön ja kommandiittiyhtiön välimuodot GmbH & Co. KG ja AG & Co. KG. Nämä sekamuodot ovat juridisesti kommandiittiyhtiöitä (KG), mutta niiden ainoana vastuunalaisena yhtiömiehenä on yhteisö, joko pörssi-yhtiö AG tai rajavastuuyhtiö GmbH. Muiden kuin vastuunalaisen yhtiömiehen vastuu on rajoitettu sijoitetun pääoman määrään (Helminen, 1999).

Taulukko 2. Yritysten lukumäärä yritysmuodoittain Saksassa vuonna 1998.

Yritysmuoto	Lkm	%
Yhteisöistä AG, KgaA ja Bergrechtliche Gewerkschaft	3139	0,1
Yhteisöistä GmbH	426724	14,9
Henkilöyhtiöistä OHG	251332	8,8
Henkilöyhtiöistä KG (arvio) ⁴⁹	26057	0,9
Henkilöyhtiöistä GmbH&CoKG (arvio)	70000	2,4
Osuuskunnat/ Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften	6962	0,2
Elinkeinonharjoittajat	2033853	71,1
Muut yhtiömuodot (sis. henkilöyhtiöistä AG&CoKG)	41916	1,5
Yritykset yhteensä	2859983	100,0

Lähde: Statistisches Bundesamt Deutschland (1998b).

⁴⁹ KG-muotoisten ja GmbH&CoKG-muotoisten yritysten yhteismäärä oli vuonna 1998 yhteensä 96057. Taulukkoon on arvioitu GmbH&CoKG-muotoisten yritysten lukumäärä vuodelta 1997, jolloin se oli yli 70000 (Deegan 1997). Residuaalin on oletettu vastaavan KG-muotoisten yritysten lukumäärää.

LIITE 2. Liikeveron laskeminen vuonna 2001

Lähde: Kuhn, Schwenker ja Hendel (2000), Deutscher Industrie und Handelstages (2000a) ja Deutscher Industrie und Handelstages (2000b).

Verovelvollinen

Alueellista liikeveroa maksavat kaikki liiketoimintaa harjoittavat yritykset. Liikevero on vähennyskelpoinen sekä tuloveron pohjasta että omasta pohjastaan. Liikevero lasketaan eri tavalla yhteisöille ja muille, ei-yhteisömuotoisille yrityksille.

Liikeveropohja

Liikevero lasketaan yrityksen oikaistusta veronalaisesta voitosta. Merkittävimpiä tulosta lisääviä oikaisueriä on puolet pitkäaikaisten velkojen korkomenoista. Verotettavaa tuloa pienentäviä oikaisueriä ovat kotimaisilta tai ulkomaisilta henkilöiltä saadut voitto-osuudet sekä ulkomaisten pysyvien toimipaikkojen voitot (European Tax Handbook 2001).

Osakeyhtiöiden liikevero

Osakeyhtiöiden perusliikevero on 5 prosenttia (Hebesatz). Perusliikeveroprosentti kerrotaan alueellisilla kertoimilla, jotka vaihtelevat 0:sta yli 5:een (ilmaistään esim. 500 % Messzahl). Kun liikevero on omasta pohjastaan vähennyskelpoinen, efektiivisen liikeveroprosentin laskukaava on seuraava, kun alueellinen kerroin on 400 %.

$$\frac{0,05 \times 400}{100 + (0,05 \times 400)} = \frac{20}{120} = 16,67$$

Yhtymien ja elinkeinonharjoittajien liikevero

Yhtymien ja elinkeinonharjoittajien liikevero on progressiivinen. Liikeveropohjaan tehdään korjauksia, mm. puolet pitkäaikaisten velkojen koroista lisätään siihen. Verovapaan tulon noin 24000 euron (48000 DEM) jälkeen vero nousee noin 12000 euron (24000 DEM) välein yhdellä prosenttiyksiköllä aina liiketulon kokonaismäärään 73600 euroon (144000 DEM; sisältää verovapaan osuuden). Veroluokkia on viisi, ja niissä perusveroprosentit ovat 1, 2, 3, 4 ja 5. Perusveroprosentit kerrotaan alueellisilla kertoimilla, jolloin saadaan kunkin alueen veroprosentti. Esimerkiksi luokassa 1 kertoimella 400 % veroprosentti on 4, luokassa 2 se on 8. Liikeveroasteikossa (liikeveroluokat on esitetty taulukossa liitteen lopussa) on otettu huomioon liikeveron vähennyskelpoisuus, jolloin veron määrä saadaan laskettua asteikossa esitettyjen kaavojen perusteella.

Esimerkiksi tulotasolla noin 50000 euroa (100000 DEM) tuloluokka määräytyy verovapaan tulon ylittävän tulon osan perusteella.

	DEM	EUR
	100000	50000
	-48000	-24000
Verotettava tulo =	<u>52000</u>	<u>26000</u>

Liikeverotaulukon mukaan, jos alueellinen kerroin on 400 %, yritys sijoittuu tuloveroluokkaan 3 (ks. jäljempänä liikeveron veroluokat).

$48000 + 720 \times (400/100) = 50880$ DEM tai 26010 EUR on luokan 3 tulon alaraja ja

$72000 + 1440(400/100) = 77760$ DEM tai 39760 EUR on luokan 3 yläraja

Vero määräytyy tässä luokassa seuraavasti:

$(0,03 \times 400 / (100 + 0,03 \times 400)) \times (52000 - 24000) = 3000$ DEM tai 1500 EUR

Liikeveron vähennyskelpoisuuden vaikutus liikeverotaulukkoon

Liikeveron vähennyskelpoisuus liikeveron laskentapohjasta tekee liikeveron veroasteikon kaavat varsin monimutkaisiksi. Verotaulukoiden mukainen liikevero lasketaan sen tulon perusteella, josta liikeveroa ei vielä ole vähennetty. Kuitenkin seuraavasta laskelmasta nähdään, että veroprosentti nousee tasaisesti 12000 EUR:n (24000 DM:n) välein, ja veroprosentti määräytyy kutakin 12000 EUR:n (24000 DM:n) erää kohden asteikon perusveroprosentin ja alueellisen kertoimen mukaan. Veroprosenttia sovelletaan tässä tuloon, josta liikevero on vähennetty.

	DEM	EUR
Yrityksen tulo	100000	51129
- verovapaa osuus	48000	24542
= Verotettava tulo ennen liikeveron vähentämistä	52000	26587
- Liikevero	3000	1533
= Verotettava liiketulo	49000	250534
Vero ensimmäisestä 24000 DM:sta (1%*4)	960	490
Vero seuraavasta 24000 DM:sta (2%*4)	1920	982
Vero seuraavasta 1000 DM:sta (3%*4)	120	61
Liikevero yhteensä	3000	1533

Ylimääräisen liikeverovähennyksen laskeminen

Yhtymät ja elinkeinonharjoittajat voivat verouudistuksen jälkeen vähentää tulostaan liikeveron perusverokannan mukaisen veron kerrottuna 1,8:lla.

Oletetaan alueelliseksi kertoimeksi 300 % ja yrityksen kokonaistuloksi 76694 EUR (150000 DEM).

	DEM	EUR
Yrityksen tulos	150000	76694
- verovapaa osuus	48000	24542
Tulo ennen liikeveron vähentämistä	102000	52151

Yritys sijoittuu veroluokkaan 4 tulovälille 39022 - 52765 EUR (76320 - 103200 DEM) ja sen liikevero on verotaulukon mukaan 3615 EUR (7071 DEM). Ylimääräinen liikeverovähennys lasketaan siten, että ns. perusliikevero lasketaan ottamatta huomioon alueellisia kertoimia. Kun alueellinen kerroin on 300, perusliikevero saadaan jakamalla edellä laskettu liikevero kolmella, jolloin saadaan 1205 EUR (2357 DEM). Ylimääräinen vähennys on $1,8 * 1205$ eli 2169 EUR (4242 DEM).

Liikeveron veroluokat (luvut DEM)

Veroluokka	Veroluokan määrittely tulon X perusteella	Kaava liikeveron laskemiseksi
1	$0 \leq X \leq 24000 + 240(k/100)$	$M = (0,01k / (100 + 0,01k)) * X$
2	$24000 + 240(k/100) \leq X \leq 48000 + 720(k/100)$	$M = (0,02k / (100 + 0,02k)) * (X - 12000)$
3	$48000 + 720(k/100) \leq X \leq 72000 + 1440(k/100)$	$M = (0,03k / (100 + 0,03k)) * (X - 24000)$
4	$72000 + 1440(k/100) \leq X \leq 96000 + 2400(k/100)$	$M = (0,04k / (100 + 0,04k)) * (X - 36000)$
5 ⁵⁰	$96000 + 2400(k/100) \leq X$	$M = (0,05k / (100 + 0,05k)) * (X - 48000)$

Lähde: Deutscher Industrie und Handelstages (2000a).

⁵⁰ Osakeyhtiö kuuluu aina veroluokkaan 5. Tällöin liikeveron suuruuden määrittelemiseksi käytetty kaava on kuitenkin: $M = (0,05k / (100 + 0,05k)) * X$.

LIITE 3. Yritys- ja henkilöverotus Saksassa ennen vuoden 2001 verouudistusta

1. Yritysverotus

Veropohja

- veronalaista kaikki kotimaasta ja ulkomailta saatu tulo ja kaikki tulon hankimisesta aiheutuneet menot ovat verotuksessa vähennyskelpoisia.
- kaikki verot ovat vähennyskelpoisia liittovaltion tuloveroa lukuun ottamatta

Tappiontasaus

- rajoittamaton tappiontasaus
- 2 vuoden takautuva tappiontasaus, enintään 10 miljoonaa Saksan markkaa
- ei takautuvaa tappiontasausa alueellisessa liikeverotuksessa

Poistot

- liikerakennukset 4 %:n tasapoisto (25 vuotta), jos rakennuslupa on hankittu 31.3.1985 jälkeen
- vaihtoehtoisesti menojäännöspoisto, liikerakennukset 5 % ensimmäisen 8 vuoden aikana, 2,5 % seuraavan 6 vuoden aikana ja 1,25 % seuraavien 36 vuoden aikana, jos rakennuslupa haettu ennen vuotta 1995
- irtain käyttöomaisuus, tasapoisto tai menojäännöspoisto
- koneet ja kalusto 30 % menojäännöksestä (korkeintaan kolminkertainen tasapoistoprosenttiin verrattuna)
- aineeton omaisuus, taloudellisen käyttöiän mukaiset tasapoistot
- yrityksillä, joiden nettovarallisuus enintään 400000 Saksan markkaa, ylimääräinen 20 %:n poisto uuden irtaimen omaisuuden hankintakustannuksista (hankintavuonna ja neljänä seuraavana vuonna yhteensä)

Varaukset

- yritykset, joiden nettovarallisuus enintään 400000 Saksan markkaa, voivat tehdä 50 %:n teollisuustuotteiden hankintavarauksen 300000 Saksan markkaan asti. Varaus käytettävä kahden vuoden kuluessa
- uudet yritykset voivat tehdä verovapaan varauksen 600000 Saksan markkaan asti. Varaus tulee käyttää 5 vuoden kuluessa hankintoihin tai valmistuskustannuksiin

Vaihto-omaisuuden arvostaminen

- alin arvo
- verotuksessa yleensä LIFO-menetelmä edellyttäen, että sitä sovelletaan myös tilinpäätöksessä
- FIFO-menetelmää voidaan käyttää, jos se vastaa varaston todellista arvoa

Verosubjekti

- yhteisöt itsenäisiä verosubjekteja / suhteellinen yhteisöverokanta
- muissa yritysmuodoissa yritystuloa verotetaan omistajien tulona, esimerkiksi henkilöyhtiöissä yhtiömiesten ansiotuloina / progressiivisen tuloverotus
- konserni itsenäinen verosubjekti, jos yhteinen osakkeenomistus, yhteinen johto ja yhteistä liiketoimintaa⁵¹
- ulkomaiset yhteisöt ovat rajoitetusti verovelvollisia, ja ne maksavat veroa ainoastaan Saksassa sijaitsevista tulonlähteistään.⁵²

Yritysverot

- kaksijakoinen yhteisöverokanta (Körperschaftsteuer), jaetut voitot 40 %, jakamattomat voitot 30 %
- muiden yritysmuotojen progressiivinen tulovero 22,9-43 %
- solidaarisuusmaksu 5,5 % tuloverosta (Soldaritätzschlag)
- liikevero 9-20 % (Gewerbesteuer)
 - 5 eri veroluokkaa ja alueelliset kertoimet (k), (Hebesatz)
 - yhteisöt ylimmässä luokassa
 - ei-yhteisömuotoisilla yrityksillä 48000 DEM verovapaa osuus
 - veropohjaan oikaisuja (esim. ½ pitkäaikaisten velkojen koroista, 1,2 % kiinteästä omaisuudesta)

Yritys- ja osakasverotuksen integrointi

- yhtiöveron hyvitysjärjestelmä
- täysi hyvitys liittovaltion yhteisöverosta kotimaisille yksityishenkilöille ja yhteisöille, ei hyvitystä muista veroista

⁵¹ Konsernin ollessa erillinen verotusyksikkö (Organschaft) tytäryhtiön tulo yhdistetään kotimaisen emoyhtiön tuloon. Tytäryhtiönä voi olla ainoastaan yhteisö, jonka kotipaikka on Saksassa. Sen sijaan emoyhtiönä voi toimia myös ulkomaisen yhtiön pysyvä toimipaikka Saksassa (Coopers & Lybrand,1998).

⁵² Esimerkiksi Saksassa sijaitseva pysyvä toimipaikka (Betriebsstätte), pysyvä edustaja, saksalaisen osakeyhtiön osakemyynnit, maa- ja metsätalouden tulot, vuokratulot, sekä tietyt tulolajit, joita verotetaan lähdeverokannan mukaan. Menettely ei poikkea pörssiin listattujen osakeyhtiöiden ja muiden osakeyhtiöiden välillä (Coopers & Lybrand,1998).

- osinkojen lähdevero (Kapitalertragsteuer), 25 % (26,38 % solidaarisuusmaksun kanssa), hyvitetään osingonsaajalle
- osingonsaajan tuloveron ylittävä osa hyvityksestä veronpalautuksena
- voitonjaon yhdenkertaisen verotuksen varmistava täydennysvero
- 'veroylijäämät': seurataan, millä verokannalla voitonjako on yritystasolla verotettu ja otetaan huomioon täydennysveron/veronpalautusten määrittämissä⁵³

Kauttakulkuosingot

- ulkomailta saatujen verovapaiden osinkojen edelleen jakaminen osinkoina vapautettu täydennysverosta
- ei oikeutta yhtiöveron hyvitykseen

2. Yksityisen henkilön verotus

Verosubjekti

- jokainen henkilö erillinen verosubjekti
- aviopuolisot voivat valita yhteisverotuksen (Ehengattensplitting)

Veropohja

- yksityisen henkilön kaikki tulot ovat pääsääntöisesti veronalaisia
- pääomatuloilla korkea verovapaa osuus / yhteisverotuksessa kaksinkertainen
- yksityistalouden myyntivoitot verovapaita (ellei spekulatiotarkoitusta)
- osakkeiden myyntivoitot verovapaita, jos omistettu yli vuoden tai osakkaalla ei merkittävää 10 %:n omistusosuutta yrityksessä (ennen vuotta 1999 25 %)
- kiinteän omaisuuden myyntivoitot verovapaita, jos omistusaika vähintään 2 vuotta
- yö- ja vuorotyökorvaukset verovapaita
- osa eläketuloista verovapaita
- työttömyysavustukset verovapaita
- sosiaaliedut verovapaita

Vähennyskelpoiset kulut

- tulonhankkimiskulut (Werbungskosten) vähennyskelpoisia

⁵³ Kun Suomessa pidetään kirjaa veroylijäämistä eli vanhojen voittojen yhtiöveroista, joita vielä voidaan käyttää hyvitykseen, Saksassa kirjapidolla pyrittiin seuraamaan verotettujen, vajaaverotettujen ja verovapaiden voittojen määriä. Yhteisöverokannan muutokset edellyttivät eri vuosien tulopohjien erillään pitämistä.

- muut vähennykset (Sonderausgaben)
- sosiaaliturvamaksut ja henkivakuutusmaksut tiettyyn rajaan asti / avio-
puolisoilla kaksinkertainen
- kohtuuttomiksi katsotut kulut vähennyskelpoisia (esim. työssäkäyvät yksin-
huoltajat voivat vähentää alle 16-vuotiaan lapsen huoltoon liittyvät kulut)
- lisäksi perheitä tuetaan muilla lapsiin liittyvillä veronhuojennuksilla (Kinder-
freibetrag)⁵⁴

Verot

- progressiivinen veroasteikko
- marginaaliverokannat kasvavat tasaisesti 22,9 %:sta 51 %:iin
- verovapaan tulon raja 13499 DEM vuonna 2000; yhteisverotuksessa kahden-
kertainen
- työntekijän sosiaaliturvamaksut (eläke-, sairaus-, työttömyys- ja hoitovakuu-
tusmaksut⁵⁵) keskipalkkaisilla noin 20,75 (1999) bruttopalkasta ja myös suu-
rimmasta osaa verovapaasta tulosta, työnantaja maksaa työntekijästä saman
suuruiset maksut, ja lisäksi työntekijän tapaturmavakuutusmaksua
- sosiaaliturvamaksuilla on katto, jonka jälkeen maksu on vakio ja järjestelmä
regressiivinen

Kiinteistövero

- kunnallinen, osavaltion perusvero-% 0,35 kerrotaan kuntakohtaisilla kertoi-
milla (280-600 %). Kiinteistöveron vaihteluväli 0,98 %-2,1 %, keskimäärin
1,5 %. Entisen Itä-Saksan osavaltioissa huojennuksia.

⁵⁴ OECD (1996).

⁵⁵ Vanhusten pitkäaikaishoidon vakuutus.

LIITE 4. Luvun 4 kuvioiden laatimisperusteet

Kuvioissa 4.1 – 4.6 Saksan verouudistuksen vaikutuksia investointeihin on tarkasteltu kolmella investoinnin verorasitusta kuvaavalla tunnusluvulla. Pääomakustannus kuvaa investoinnin vähimmäistuottoa, jolla voidaan juuri ja juuri kattaa investoinnin rahoittajille maksettavat korvaukset ja yrityksen ja rahoittajien verot. Investoinnin efektiivinen rajaveroaste (EMTR) kuvaa verojen suhteellista osuutta tämän minimituottoisen investoinnin bruttotuotosta. Investoinnin keskimääräinen efektiivinen veroaste kuvaa minimituottoista investointia paremmin kannattavan investointihankkeen keskimääräistä veroastetta.

Kuvioissa 4.1, 4.2 ja 4.6 tarkastellaan saksalaisen osakeyhtiön kotimaista investointia. Rahoittaja on yksityishenkilö tai verovapaa yhteisö. Kuvioissa 4.3-4.5 huomion kohteena rajat ylittävä investointi. Viimeksi mainitulla tarkoitetaan asetelmaa, jossa esimerkiksi Saksassa kotipaikkaansa pitävä konserni investoi kokonaan omistamaansa ulkomaiseen tytäryhtiöön. Rahoittajaksi oletetaan verovapaa yhteisö kuten säätiö tai eläkerahasto.

Kuvioissa 4.1-4.3 ja 4.6 mukana on yhtiön ja sen omistajan verotus. Kuvioissa 4.4 ja 4.5 mukana on vain yhtiötason verot.

Laskumenetelmän tarkempi kuvaus on löydettävissä lähteistä Hietala (2000) ja Devereux – Griffith (1998). Laskelmissa on sovellettu pääosin ns. OECD-painokertoimia (OECD 1991). Parametriarvot ovat seuraavat:

	painokerroin
Eri investointikohteet:	
Koneet ja laitteet	0,50
Rakennukset	0,28
Varasto	0,22
Emoyhtiön rahoitus:	
Pidätetty voitto	0,55
Velka	0,35
Osakeanti	0,10
Tytäryhtiön rahoitus emoyhtiöltä:	
Pidätetty voitto	1/3
Velka	1/3
Osakeanti	1/3
	%
Pääoman kulumisasteet:	
Koneet ja laitteet	12,25
Rakennukset	3,61
Muut parametrit:	
Korko	5
Inflaatio	0
EATR-tuottoaste	30

**VATT-KESKUSTELUALOITTEITA / DISCUSSION PAPERS ISSN 0788-5016
- SARJASSA ILMESTYNEITÄ**

214. Ilmakunnas Seija: Yet Another Fiscal Indicator. Helsinki 2000.
215. Kauppila Jari: Hanhiauran seuraajasta johtajaksi – Japanin teollisuuspolitiikka 1860-1940 sekä jatkumo nykypäivään. Helsinki 2000.
216. Glazer Amihai – Niskanen Esko: Which Consumers Benefit from Congestion Tolls? Helsinki 2000.
217. Aronen Kauko: Kaupunkipoliittinen näkökulma alueiden väliseen tasaukseen. Helsinki 2000.
218. Luoma Kalevi – Järviö Maija-Liisa: Productivity Changes in Finnish Health Centres in 1988-1995: A Malmquist Index Approach. Helsinki 2000.
219. Kilponen Juha: On the Efficiency of Job and Income Protection in the Dynamic Labour Markets. Helsinki 2000.
220. Venetoklis Takis: Impact of Business Subsidies on Growth of Firms - Preliminary Evidence from Finnish Panel Data. Helsinki 2000.
221. Laakso Seppo: Asuntomarkkinoiden alueellinen kehitys Suomessa 1980- ja 1990-luvulla. Helsinki 2000.
222. Perrels Adriaan (ed.): Greenhouse Gas Policy Questions and Socio-Economic Research Implications for Finland in a National and International Context. Helsinki 2000.
223. Moilanen Paavo: Assessing the Effectiveness of Marginal Cost Pricing in Transport - the Helsinki Case. Helsinki 2000.
224. Hakola Tuulia: Navigating Through the Finnish Pension System. Helsinki 2000.
225. Tuomala Juha: Työttömien työmarkkinasiirtymät vuonna 1998. Helsinki 2000.
226. Korkeamäki Ossi – Kyyrä Tomi: Integrated Panel of Finnish Companies and Workers. Helsinki 2000.
227. Häkkinen Iida – Kirjavainen Tanja – Uusitalo Roope: School Resources and Student Achievement Revisited: New Evidence Using Panel Data. Helsinki 2000.
228. Perrels Adriaan – Weber Christoph: Modelling Impacts of Lifestyle on Energy Demand and Related Emissions. Helsinki 2000.
229. Hietala Harri: Suorien sijoitusten verorasituksen mittaamisesta. Helsinki 2000.
230. Virén Matti: How Sensitive is the Public Budget Balance to Cyclical Fluctuations in the EU? Helsinki 2000.
231. Ilmakunnas Seija – Kiander Jaakko – Parkkinen Pekka – Romppanen Antti: Globalisaatio ja työn loppu? Talous ja työllisyys vuoteen 2030. Helsinki 2000.
232. Mustonen Esko – Sinko Pekka: Hiilidioksidiveron vaikutus kotitalouksien tulonjakoon. Helsinki 2000.
233. Holm Pasi – Pankka Kari – Toivonen Seppo – Tykkyläinen Yrjö – Virén Matti: PK-yritysten turvallisuuskysely. Helsinki 2000.

234. Kiander Jaakko – Virén Matti: Do Automatic Stabilisers Take Care of Asymmetric Shocks in the Euro Area? Helsinki 2000.
235. Kiander Jaakko – Kilponen Juha – Vilmunen Jouko: Taxes, Growth and Unemployment in the OECD Countries - does Collective Bargaining Matter? Helsinki 2000.
236. Venetoklis Takis: Methods Applied in Evaluating Business Subsidy Programs: A Survey. Helsinki 2000.
237. Siivonen Erkki: Pohjoinen ulottuvuus: Investointien rahoitukseen liittyviä näkökohtia. Helsinki 2000.
238. Kemppi Heikki – Pohjola Johanna: Hiilidioksidipäästöjen rajoittamisen kustannusten arvioinnissa käytetyt käsitteet ja mittarit. Helsinki 2000.
239. Virén Matti: Cross-Country Evidence on a Nonlinear Okun Curve. Helsinki 2000.
240. Pollari Johanna: Yhteistoteutuksen merkitys Suomen ilmastopolitiikassa. Helsinki 2000.
241. Coenen Heide: Network Effects in Telecommunications: when Entrants are Welcome. Helsinki 2000.
242. Moisio Antti: Spend and Tax or Tax and Spend? Panel Data Evidence from Finnish Municipalities during 1985 - 1999. Helsinki 2000.
243. Coenen Heide – Holler Manfred J.– Niskanen Esko (eds.): 5th Helsinki Workshop in Standardization and Networks 13-14 August, 2000. Helsinki 2000.
244. Virén Matti: Modelling Crime and Punishment. Helsinki 2000.
245. Nash Chris – Niskanen Esko (eds.): Helsinki Workshop on Infrastructure Charging on Railways 31 July - 1 August, 2000. Helsinki 2000.
246. Parkkinen Pekka: Terveystieteiden ja sosiaalipalvelujen vuoteen 2030. Helsinki 2001.
247. Riihelä Marja – Sullström Risto – Tuomala Matti: What Lies Behind the Unprecedented Increase in Income Inequality in Finland During the 1990's. Helsinki 2001.
248. Kangasharju Aki – Pekkala Sari: Regional Economic Repercussions of an Economic Crisis: A Sectoral Analysis. Helsinki 2001.
249. Kiander Jaakko – Luoma Kalevi – Lönnqvist Henrik: Julkisten menojen rakenne ja kehitys: Suomi kansainvälisessä vertailussa. Helsinki 2001.
250. Kilponen Juha – Sinko Pekka: Taxation and the Degree of Centralisation in a Trade Union Model with Endogenous Labour Supply. Helsinki 2001.
251. Vaittinen Risto: WTO:n kauppaneuvottelujen merkitys EU:n maataloudelle. Helsinki 2001.
252. Bjerstedt Katja: Työssä jaksamisesta ja työmarkkinoiden muutoksesta. Helsinki 2001.
253. Sinko Pekka: Unemployment Insurance with Limited Duration and Variable Replacement Ratio – Effects on Optimal Search. Helsinki 2001.

254. Rauhanen Timo: Arvonlisäverotus EU:n jäsenmaissa – voiko vientiä verottaa? Helsinki 2001.
255. Korkeamäki Ossi: Työttömyysriskiin vaikuttavat yksilö- ja yrityskohtaiset tekijät Suomessa 1990-1996. Helsinki 2001.
256. Kyyrä Tomi: Estimating Equilibrium Search Models from Finnish Data. Helsinki 2001.
257. Moisio Antti: On Local Government Spending and Taxation Behaviour – effect of population size and economic condition. Helsinki 2001.
258. Kari Seppo – Ylä-Liedenpohja Jouko: Klassillinen osakeyhtiövero kansainvälisen veroharmonisoinnin muotona. Helsinki 2001.
259. Kiander Jaakko – Vaittinen Risto: EU:n itälaajenemisen vaikutuksista: laskelmia tasapainomallilla. Helsinki 2001.
260. Hakola Tuulia – Uusitalo Roope: Let's Make a Deal – the Impact of Social Security Provisions and Firm Liabilities on Early Retirement. Helsinki 2001.
261. Hjerppe Reino – Kari Seppo – Lönnqvist Henrik (toim.): Verokilpailu ja verotuksen kehittämistarpeet. Helsinki 2001.
262. Hakola Tuulia – Lindeboom Maarten: Retirement Round-about: Early Exit Channels and Disability Applications. Helsinki 2001.
263. Kilponen Juha – Romppanen Antti: Julkinen talous ja väestön ikääntyminen pitkällä aikavälillä – katsaus kirjallisuuteen ja simulointeja sukupolvimallilla. Helsinki 2001.
264. Riihelä Marja – Sullström Risto – Tuomala Matti: On Economic Poverty in Finland in the 1990s. Helsinki 2001.
265. Parkkinen Pekka: Suomen ja muiden unionimaiden väestön ikärakenne vuoteen 2050. Helsinki 2002.
266. Kari Seppo – Ylä-Liedenpohja Jouko: Classical Corporation Tax as a Global Means of Tax Harmonization. Helsinki 2002.
267. Kallioinen Johanna: Pyöräilyn institutionaalinen asema liikennesuunnittelussa. Helsinki 2002.
268. Kangasharju Aki and Venetoklis Takis: Business Subsidies and Employment of Firms: Overall Evaluation and Regional Extensions. Helsinki 2002.
269. Moisio Antti: Determinants of Expenditure Variation in Finnish Municipalities. Helsinki 2002.
270. Riihelä Marja – Sullström Risto: Käytettävissä olevien tulojen liikkuvuus vuosina 1990-1999. Helsinki 2002.